

Dariusz Sieczkowski

Podstawowy słownik frazeologiczny słoweńsko-polski

Wydawnictwo „Darlex“
www.darlex.pl
wszelkie prawa zastrzeżone

Oświęcim 2011

Od autora:

„Podstawowy słownik frazeologiczny słoweńsko-polski“ to publikacja zawierająca 1500 podstawowych związków frazeologicznych i wyrażeń idiomatycznych języka słoweńskiego wraz z polskimi tłumaczeniami. Materiał leksykalny pochodzi ze słownika języka słoweńskiego oraz materiałów prasowych.

Ze względu na charakter publikacji nie zamieszczono przykładów do konkretnych związków frazeologicznych. Słowniczek przeznaczony jest dla osób rozpoczynających naukę języka słoweńskiego – poziom A1-A2. Od 25.11 słownik jest dostępny na zasadzie dobrowolnych datków.

Jeśli spodobał ci się słownik i chcesz wspomóc mnie w kontynuowaniu prac nad słownikami języków słowiańskich, możesz to zrobić wpłacając dowolną kwotę przez Paypal ze strony **www.darlex.pl**

ABRAHAM:

Abrahamova leta
biti v Abrahamovem naročju

wiek Abrahama
przenieść się na łono Abrahama /*umrzeć*/

ADAM:

Adamovo rebro
Adamovo jabolko
v Adamovem kostumu

żebro Adama
jabłko Adama
na Adama, w stroju Adama (*nago*)

ANGEL:

angel varuh
hudobni angel
angel miru
angel smrti
mesto angelov
rumeni angeli

anioł stróż
upadły anioł
anioł pokoju
anioł śmierci
miasto aniołów /*Los Angeles*/
pomoc drogowa

BABA:

kamor si hudič sam ne upa, pošlje babo

gdzie diabeł nie może, tam babę pośle

BATI SE:

bati se lastne sence
bati se na smrt
boji se ga kot hudič križa
bati se deklet
ali se ne bojiš boga
kogar je kača pičila, se boji zvite vrvi

bać się własnego cienia
śmiertelnie się bać
boi się go jak diabeł święconej wody
bać się dziewczyn
bój się Boga
kto się na gorącym sparzy, ten na zimne dmucha

BEL:

bel kot mleko
bel kot sneg
izobesili so belo zastavo
sredi belega dne
bele lise na zemljevidu
beli kontinent
Bela hiša
bela smrt
bela vrana
bela žogica
trgovina z belim blagom
črno na belem

biały jak mleko
biały jak śnieg
wywiesili białą flagę
w biały dzień
białe plamy na mapie
biały kontynent /*Antarktyda*/
Biały Dom
śmierć w śniegu, śmierć pod śniegiem
biały kruk
tenis stołowy
handel żywym towarem
czarno na białym

BERAČ:

vsak berač svojo malho hvali

każda pliszka swój ogon chwali

BESEDA:

beseda je dala besedo
besede so mu šle težko iz ust

beseda mu je ostala v grlu
pravi stara beseda
za brata nima lepe besede
besedo mi je vzela z jezika/iz ust
vzeti besedo nazaj
držati koga za besedo
povedati kaj s svojimi besedami
povedati kaj po svojih besedah
loviti se za besedo
z drugimi besedami

słowo dało słowo
słowa z trudem przechodziły mu przez gardło/
wydobywały mu się z ust
słowo nie przeszło mu przez gardło
mówi stare przysłowie
nie powie dobrego słowa o bracie
wyjął mi słowo z ust
cofnąć słowo, odwołać słowo
trzymać kogoś za słowo
powiedzieć coś własnymi słowami
powiedzieć coś własnymi słowami
szukać słowa
innymi słowy

z eno besedo
nobena beseda ji ni ušla
zadnja beseda
škoda besed

BIK:

gleda kakor bik v nova vrata
to ga draži kot rdeča ruta bika

zgrabiti bika za roge
močen ko bik

BLATO:

obmetavati z blatom

BLISKATI (SE):

fotografi bliskajo z aparati
za goro se bliska
bliskalo se je in grmelo
oči (se) mu bliskajo od jeze
bliskala je z očmi po ljudeh

BOG:

človek obrača, bog obrne

BOJEN:

biti s kom na bojni nogi
zakopati bojno sekuro

BOLJŠI:

bolje pozno kot nikoli
bolje grozen konec kot groza brez konca
boljši je vrabec v roki kakor golob na strehi
moja boljša polovica
bolje prej kot pozneje

BORITI SE:

boriti se kakor lev
boriti se sam s seboj
boriti se za kruh
boriti se s spancem
boriti se s smrtjo
boriti se z mlinci na veter

BOS:

kovačeva kobila je zmeraj bosa

BOŽJI:

Božji mlinci meljejo počasi
služabnik božji
po božji volji

BRADA:

kozja brada
imeti dve bradi

BRANITI (SE):

braniti do zadnje kaplje krvi
braniti naslov

jednym słowem
żadne słowo jej nie umknęło
ostatnie słowo
szkoda słów

patrzy jak cielę w malowane wrota
działa to na niego jak (czerwona) płachta na
byka
złapać byka za rogi
silny jak byk

obrzucać błotem

błyskają flesze
za górą się błyska
błyskało się i grzmiało
jego oczy błyszczą/płoną gniewem
wodziła oczami po ludziach

człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi

być z kimś na stopie wojennej
zakopać topór wojenny

lepiej późno niż wcale
lepszy straszny koniec niż strach bez końca
lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu
moja lepsza połowa /żona/
lepiej wcześniej niż później

walczyć jak lew
walczyć z samym sobą
walczyć o chleb
walczyć ze snem
walczyć ze śmiercią
walczyć z wiatrakami

żona szewca bez butów chodzi

Boże młyny mielą powoli
sługa Boży
z Bożej woli

kozia bródka
mieć drugi podbródek

bronić do ostatniej kropli krwi
(sport.) bronić tytułu

BRAT:

vinski brat
kakor brata sva si

kompan od kieliszka
jesteśmy jak bracia /my dwaj/

BRATI:

brati med vrsticami

czytać między wierszami

BREG:

tiha voda bregove dere

cicha woda brzegi rwie

BUDITI:

v srcu se mu budi sočutje
pomlad se budi

w sercu budzi mu się współczucie
wiosna się budzi

CESAR:

kjer nič ni, še cesar ne more vzeti

z próżnego i Salomon nie naleje

CESTA:

življenjska cesta
vreči koga na cesto
biti na cesti

droga życia
wyrzucić kogoś na ulicę/na bruk
znaleźć się na ulicy/bruku

ČAKATI:

delo me čaka
to ne more čakati
čakati s prekrižanimi rokami
kdor čaka, dočaka

czeka na mnie praca
to nie może poczekać
czekać z założonymi rękami
kto czeka, ten się doczeka

ČAS:

čas je denar
čas teče
čas beži
čas se vleče
naš čas še ni prišel
njegov čas je minil
v starih časih
zlati časi
zob časa
pridobiti na času
čas celi rane
vse ob svojem času
pustimo času čas
takrat so bili drugačni časi

czas to pieniądz
czas płynie
czas leci
czas się wlecze
nasz czas jeszcze nie nadszedł/przyszedł
jego czas minął
w starych czasach
złote czasy
zab czasu
zyskać na czasie
czas goi rany
wszystko w swoim czasie
jak przyjdzie pora, znajdzie się rada
wtedy były inne czasy

ČASTEN:

častna izjema
častni gol
častni dolg

chlubny wyjątek
bramka honorowa
dług honorowy

ČELO:

imeti na čelu zapisano

mieć zapisane/wypisane na czole

ČEVLJE:

le čevlje sodi naj kopitar

pilnuj szewcze swego kopyta

ČIST:

imeti čiste račune
imeti čisto vest
čista laž

mieć wyrównane rachunki
mieć czyste sumienie
czyste kłamstwo

ČLOVEK:

človek starega kova
človek človeku volk
ljudi je bilo kot listja
človek obrača, bog obrne
človek se uči, dokler živi

człowiek starej daty
człowiek człowiekowi wilkiem
było ludzi jak mrówek/mrówków
człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi
człowiek uczy się przez całe życie

ČRN:

črni kontinent
prikazovati s črnimi barvami
prikazovati v črni luči
črna kronika
črna ovca v družini
črna smrt
črne srajce
črno zlato
imeti črno na belem

czarny kontynent, czarny ląd /*Afryka*/
ukazywać/przedstawiać w czarnych barwach
przedstawiać w czarnym świetle
kronika kryminalna, kronika policyjna
czarna owca rodziny
czarna śmierć /*dżuma*/
czarne koszule /*włoscy faszyci*/
czarne złoto /*węgiel lub ropa*/
mieć czarno na białym

ČRTA:

na celi črti
napraviti črto čez načrte

na całej linii
pokrzyżować plany

DAN:

sodni dan
kot noč pa dan sta
sredi belega dne
na stare dni
jutri je še en dan
dnevi so mu šteti
ne ve ne ure ne dneva
živi iz dneva v dan
knjiga je zagledala beli dan
imeti črn dan
imeti dober dan
ne hvali dneva pred večerom/ nočjo

dzień sądu ostatecznego
są jak dzień i noc
w biały dzień
na stare lata
jutro też jest dzień
jego dni są policzone
nie zna dnia ani godziny
żyje z dnia na dzień
książka ujrzała światło dzienne
mieć czarny/zły dzień
mieć dobry dzień
nie chwał dnia przed zachodem słońca

DANES:

živel je od danes do jutri
kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri

żyć z dnia na dzień
co możesz zrobić dzisiaj, nie odkładaj na jutro

DATI (SE):

dati častno besedo
beseda je dala besedo
dal mi je čutiti
dal mi je razumeti
dati komu košarico
dati komu mir
dati proste roke
ni mi dal do besede
dati vse iz sebe
niti besede ni dal od sebe
nima kaj v usta dati

dać słowo honoru
słowo dało słowo
dał mi odczuć
dał mi do zrozumienia
dać komuś kosza
dać komuś spokój
dać wolną rękę
nie dał mi dojść do słowa
dać z siebie wszystko
nie wydusił z siebie ani słowa
nie ma co włożyć do ust

DEBEL:

debel denar
imeti debelo denarnico
imeti debelo kožo
debela laž
gledati z debelimi očmi
debelo morje

1. gruby banknot 2. grube pieniądze
mieć wypchany portfel
być gruboskórnym
wierutne kłamstwo
patrzeć z wybałuszonymi oczami/oczyma
głębokie morze

debele solze
debela šala
debeli četrtek
debelo se zlagati
prodaja na debelo

DELATI (SE):

delati ko mravlja
žena mu dela scene
delati iz muhe slona
vaja dela mojstra
dela se norca iz njega
naj ne ve levica, kaj dela desnica
kdor ne dela, naj ne je
kdor ne dela, ne greši
obljuba dela dolg

DELITI:

štel je dneve, ki ga še delijo od vrnitve domov
mnenja so deljena

DELO:

brez dela ni jela
vreči se na delo
propaganda je opravila svoje delo
očetova smrt je njegovo delo
delo plemeniti
najprej delo potem zabava

DENAR:

čas je denar
imeti denarja kot toče
spravljati denar v nogavico
denar je sveta vladar
za malo denarja malo muzike
denar ne osrečuje
denar kvari ljudi
denar ne smrdi
denar leži na cesti
pri denarju se prijateljstvo konča

DENARNICA:

imeti debelo denarnico
hotel ni primeren moji denarnici
izprazniti denarnico
nabita denarnica
segel je v denarnico

DEŽ:

dež krogel
priti z dežja pod kap
rasti kot gobe po dežju

DEŽEVATI:

dežuje kot iz škafa

DIM:

ni dima brez ognja
kjer je dim, je tudi ogenj

wielkie łzy
pieprzny/gruby dowcip
tłusty czwartek
grubo się pomylić
sprzedaż hurtowa

pracować jak mrówka
żona robi mu sceny
robić z igły widły
trening czyni mistrza
robi sobie z niego jaja
nie wie lewica, co robi prawica
kto nie pracuje, ten nie je
nie popełnia błędów ten, kto nic nie robi
obietnica jest obietnicą

odliczał dni dzielące go od powrotu do domu
zdania są podzielone

bez pracy nie ma kołaczy
rzucić się w wir pracy
propaganda zrobiła swoje
śmierć ojca to jego dzieło/jest jego dziełem
praca uszlachetnia
najpierw praca, potem zabawa

czas to pieniądz
mieć pieniędzy jak lodu
trzymać pieniądze w skarpetce
pieniądz rządzi światem
jaka płaca, taka praca
pieniądze szczęścia nie dają
pieniądze psują ludzi
pieniądze nie śmierdzą
pieniądze leżą na drodze
na pieniądzach kończy się przyjaźń

mieć wypchany portfel
(ten) hotel nie jest na mój portfel
opróżnić portfel
wypchany portfel
sięgnął do portfela/po portfel

grad kul
wpaść z deszczu pod rynnę
rosnąć jak grzyby po deszczu.

leje jak z cebra

nie ma dymu bez ognia
gdzie jest dym, musi też być ogień

DREVO:

zaradi dreves ne vidi gozda
jabolko ne pade daleč od drevesa
denar raste na drevesu
drevo se po sadu spozna

drzewa zasłaniają mu las
niedaleko pada jabłko od jabłoni
pieniądze rosną na drzewach
drzewo poznaje się po owocach

DROBEN:

na drobne kosce
droben denar
prodaja na drobno

na drobne kawałki /w różnych kontekstach/
drobne
sprzedaż detaliczna

DRUG:

drugi kraji, drugi običaji
sta ustvarjena drug za drugega

co kraj, to obyczaj
są stworzeni dla siebie /dwoje/

DRUGI:

spraviti koga na drugi svet
iz druge roke
druga stran medalje
igrati drugo violino
pri enem ušesu mu gre noter, pri drugem pa ven

wyprowadzić kogoś na tamten świat
z drugiej ręki
druga strona medalu
grać drugie skrzypce
jednym uchem wchodzi, drugim wychodzi

DRŽAVA:

država v državi

państwo w państwie

DUH:

biti v duhu pri kom
dvigniti komu duha
ura duhov
duhovi preteklosti
tekmovalni duh
duh je voljan, ali meso je slabo
zdrav duh v zdravem telesu
mesto duhov
duh je voljan, ali meso je slabo

być duchem przy kimś
podnieść kogoś na duchu
godzina duchów /pótnoc/
duchy przeszłości
duch rywalizacji
duch ochoczy, ale ciało mdłe
w zdrowym ciele zdrowy duch
miasto duchów
duch ochoczy, ale ciało mdłe

DUŠA:

duša društva
še dušo bi prodal
oči so ogledalo duše

dusza towarzystwa
sprzedałby (nawet) własną matkę
oczy są zwierciadłem duszy

DVIGNITI (SE):

dvigniti duha vojakom
dvigniti glas
dvigniti roko nad koga

podnieść żołnierzy na duchu
podnieść głos
podnieść na kogoś rękę

ELIKSIR:

ljubezenski eliksir
pomlajevalni eliksir
življenjski eliksir
zlati eliksir

eliksir miłości
eliksir młodości
eliksir życia
eliksir złota

EN:

ubiti dve muhi na en mah
metati vse v en/isti koš
vsi kot en mož
z eno besedo (povedano)
staviti vse na eno karto
z eno nogo je že v grobu
povedati v eni sapi

zabić dwie muchy za jednym zamachem
wrzucać wszystkich do jednego worka
wszyscy jak jeden mąż
jednym słowem (mówiąc)
postawić wszystko na jedną kartę
jedną nogą jest już w grobie
powiedzieć jednym tchem

sovražnik številka ena
delati vse po enem kopitu
vsi do enega so prišli
vsi za enega, eden za vse
ena lastovka ne naredi pomladi
ena nič zate

ENKRAT:

enkrat ni nobenkrat

FANT:

fant, kakršnih gre dvanajst na ducat

GLAS:

poslušati glas srca
glas krvi
glas pameti
glas ji je zastal v grlu
ni dal glasu od sebe
dolgo ni bilo nobenega glasu od njega
glas vpijočega v puščavi

GLAVA:

skočiti v vodo na glavo
odnesti celo glavo
na njegovo glavo je razpisana nagrada
pognal si je kroglo v glavo
hoditi po glavi
zmešati glavo dekletu
izbiti si iz glave
delati z glavo
misliti s svojo glavo
to mu ne gre v glavo
imeti glavo na pravem koncu
tiščiti glavo v pesek
imeti dela čez glavo
zadolžiti se čez glavo
imeti slamo v glavi
manjka mu eno kolesce v glavi
nima niti strehe nad glavo
glavo za glavo
več glav več ve
riba pri glavi smrdi
kdor nima v glavi, ima v petah
nositi glavo v torbi

GLEDATI (SE):

gledati kot tele v nova vrata
strah mu je gledal iz oči
v njem so gledali velikega pesnika
gledati izpod čela
gledati na vsak dinar
gledati komu na prste
ti le nase glej
gledati skozi prste
gledati smrti v obraz
sedaj gledam na to z drugimi očmi
črno gledati
gledati zviška na vse
ne morem te več gledati

wróg numer jeden
robić wszystko na jedno kopyto
przyszli wszyscy co do jednego
jeden za wszystkich, wszyscy za jednego
jedna jaskółka wiosny nie czyni
jeden zero dla ciebie

jeden raz się nie liczy

chłopak jakich wielu

słuchać głosu serca
zew krwi
głos rozsądku
głos jej uwiązł w gardle
nie wydał z siebie ani słowa
długo nie dawał znaku życia
głos wołającego na puszczy

skoczyć do wody na główkę
wyjść (z czegoś) cało
za jego głowę wypisana jest nagroda
strzelił sobie kulę w łeb
chodzić po głowie /o myśl/
zawrócić dziewczynie w głowie
wybić sobie z głowy
pracować głową /umysłowo/
myśleć własną głową
nie mieści mu się to w głowie
mieć głowę na karku
schować głowę w piasek
mieć pracy powyżej uszu/po dziurki w nosie
zadłużyć się po uszy
mieć siano w głowie
brakuje mu piątej klepki
nie ma dachu nad głową
śmierć za śmierć
co dwie głowy, to nie jedna
ryba psuje się od głowy
kto nie ma w głowie, ten ma w nogach
być w śmiertelnym niebezpieczeństwie

patrzeć jak cielę na malowane wrota
widać było strach w jego oczach
widzieli w nim wielkiego poetę
patrzeć wilkiem
liczyć każdy grosz
patrzeć komuś na ręce/palce
patrz na siebie
patrzeć przez palce
patrzeć śmierci w oczy
teraz patrzę na to inaczej
patrzeć przez czarne okulary
patrzeć na wszystko z góry (o zrozumiiałym)
nie mogę na ciebie patrzeć

gledati se iz oči v oči
podarjenemu konju se ne gleda na zobe

GLIHA:

gliha vkup štriha

GNEZDO:

neumen je tisti ptič, ki se sramuje svojega gnezda
dregniti v sršenovo gnezdo

GOBA:

atomska goba

GOL:

golimi rokami
z golim očesom
je gol ko ptič
sleči se do golega
gola resnica

GOLOB:

golob miru
boljši je vrabec v roki kakor golob na strehi

GOSPODAR:

ne morete služiti dvema gospodarjema

GOST:

povabiti koga v goste
priti v goste

GOVOR:

dar govora
vpasti komu v govor
sovražni govor

GOVORITI:

govoriti samo v superlativih
...da ne govorim o...
govori, kar mu pride na jezik
govoriti je srebro, molčati pa zlato
govoriti drug čez drugega

GREH:

greha vreden
grehi iz preteklosti
mladostni grehi
kdor je brez greha, naj prvi vrže kamen

GRLO:

imeti suho grlo
nastaviti komu nož na grlo

GROB:

molči kot grob
tiho kakor v grobu
od zibelke do groba
misliti na grob
sam sebi grob koplje

patrzeć sobie w oczy
darowanemu koniowi nie zagłada się w zęby

ciągnie swój do swego

zły to ptak, co własne gniazdo kala
włożyć kij w mrowisko

grzyb atomowy

gołymi rękami
gołym okiem
jest goły jak święty turecki
rozebrać się do naga
czysta prawda

gołąbek pokoju
lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu

nikt nie może służyć dwóm panom

zaprosić kogoś w gości
przyjść w gości

dar wymowy
wpaść/wejść komuś w słowo
mowa nienawiści

mówić w samych superlatywach
...nie mówiąc o...
mówi, co mu ślina na język przyniesie
mowa jest srebrem, milczenie złotem
mówić jeden przez drugiego

grzechu warty
grzechy (z) przeszłości
grzechy młodości
kto jest bez winy, niech pierwszy rzuci
kamieniem

mieć sucho w gardle
przystawić komuś nóż do gardła

milczy jak grób
cicho jak w grobie
od kolebki do grobu
myśleć o grobie /o śmierci/
sam sobie kopie grób

spraviti v grob
skrivnost je nesel s seboj v grob
z eno nogo je že v grobu
če bi to vedel, bi se v grobu obrnil

HIŠA:

otroci so postavili celo hišo na glavo
hoditi od hiše do hiše

HLEV:

Avgijev hlev

HODITI:

hoditi po izhojeni poti
hoditi svoja pota
hoditi od hiše do hiše
hoditi od Poncija do Pilata
to mi že dolgo hodi po glavi
hoditi v gosjem redu
hoditi s časom
hoditi s kokošmi spat
hoditi iz kota v kot

HOTETI:

usoda je tako hotela
ve, kaj hoče
čim več človek ima, več hoče
noče zlepa
hočeš nočeš
hotel ne hotel

HRANA:

duševna hrana

HUD:

hud je na ves svet
hud prepir
hujša je od samega vruga

HUDIČ:

vse bo hudič vzel
izganjati hudiča z belzebubom
poslati koga k hudiču
kamor si hudič sam ne upa, pošlje babo
zavezništvo s hudičem

HVALITI:

delo hvali mojstra
vsak berač svojo malho hvali
ne hvali dneva pred večerom
ne da bi se hvalil...
dobro blago se samo hvali

IGLA:

iskanje igle v kupu sena

wpędzić do grobu
tajemnicę zabrał ze sobą do grobu
jedną nogą jest już w grobie
gdyby o tym wiedział, to by się w grobie
przewracał

dzieci obróciły dom do góry nogami
chodzić od domu do domu

stajnia Augiasza

chodzić utartym szlakiem
chodzić swoimi drogami
chodzić od domu do domu
chodzić od Annasza do Kajfasza
to mi już długo chodzi po głowie
iść gęsiego
iść z duchem czasu
chodzić spać z kurami
chodzić z kąta w kąt

los tak chciał
wie, czego chce
apetyt rośnie w miarę jedzenia
nie chce po dobremu
chcąc nie chcąc
chcąc nie chcąc

pokarm duchowy

jest zły na cały świat
karczemna awantura
jest gorsza niż (sam) diabeł

wszystko diabli wezmą
wypędzać diabła belzebubem
posłać kogoś w diabły/do diabła
gdzie diabeł nie może, tam babę pośle
pakt z diabłem

dzieło mistrza chwali
każda liszka swój ogon chwali
nie chwal dnia przed zachodem słońca
nie, żeby się chwalił...
dobry towar sam się chwali

szukanie igły w stogu siana

IGRA:

igra barv
igra luči
spregledal je njegovo igro
kraljevska igra
sreča v igri, nesreča v ljubezni

gra kolorów
gra światel
przejrzał jego grę
królewska gra /szachy/
szczęście w grze, nieszczęście w miłości

IGRATI (SE):

to ne igra nobene vloge
igrati prvo violino
igrati se z besedami
igrati se z ognjem
igrati se z življenjem
dekle se samo igra s fantom

to nie gra żadnej roli
grać pierwsze skrzypce
bawić się słowami
igrać z ogniem
igrać z życiem
dziewczyna tylko bawi się chłopakiem

IME:

imenovati stvari s pravim imenom

nazywać rzeczy po imieniu

INFORMACIJA:

povratna informacija

sprzężenie zwrotne

ISKATI:

iskati srečo
iskati prepir
iskati dlako v jajcu
tu nimaš več kaj iskati
treba ga je z lučjo iskati
kar je iskal, to je dobil
kdor išče, najde

szukać szczęścia
szukać zaczepki
szukać dziury w całym
nie masz tu czego szukać
takiego to ze świecą szukać
dostał to, na co zasłużył
kto szuka, ten znajdzie

ITI:

matematika mu ne gre
stvari gredo svojo pot
iti komu s poti
ladja je šla na dno
iti na živce
na jok mi gre
na roke jim gre
iti na stran
šel je na drugi svet
mladina je šla na ulice
tat je šel pod ključ
vse gre podenj
iti pod nož
iti pred oltar
iti v krtovo deželo
iti v ekstrem
iti v korak s časom
škoda gre že v milijone
iti iz rok v roke
v tretje gre rado

matematyka mu nie idzie
sprawy idą swoją drogą
zejść komuś z drogi
statek poszedł na dno
działać na nerwy
zbiera mi się na płacz
idzie im na rękę
iść na bok
odszedł na tamten świat
młodzież wyszła na ulice
złodziej znalazł się pod kluczem
robi pod siebie (*wykonuje potrzebę*)
iść pod nóż, iść pod skalpel
iść do ołtarza
umrzeć
popadać w skrajność
iść z duchem czasu
straty idą w miliony
przechodzić z rąk do rąk
do trzech razy sztuka

IZBIRATI:

kdor dolgo izbira, izbirek dobi

kto długo wybiera, ten wybiera najgorsze

IZGRISTI:

izgrizli so ga iz službe

wygryźli go z pracy

IZGUBITI (SE):

izgubiti oblast nad seboj
izgubiti pamet
izgubiti tla pod nogami
izgubiti srce
niti trenutka ne smemo izgubiti
izgubili iz oči
popolnoma ga je izgubil iz spomina
v mojih očeh si vse izgubil
izgubil se je brez sledu
le malokdo se izgubi v naše kraje
izgubiti se v spomilih
izgubljena kroglja
izgubljeni raj

stracić panowanie nad sobą
stracić rozum
stracić grunt pod nogami
stracić serce
nie możemy stracić ani chwili
stracić z oczu
całkowicie o nim zapomniał
w moich oczach straciłeś wszystko
zginął bez śladu
tylko mało kto zabłądzi w nasze kraje
zatracić się we wspomnieniach
zabłąkana kula
stracony raj

IZJEMA:

častna izjema
izjema potrjuje pravilo
z majhnimi izjemami

chlubny wyjątek
wyjątek potwierdza regułę
z małymi wyjątkami

IZPIT:

zrelostni izpit

egzamin dojrzałości

JABOLKO:

Adamovo jabolko
jabolko spora/razdora
jabolko ne pade daleč od drevesa

jabłko Adama
jabłko niezgody
niedaleko pada jabłko od jabłoni

JAJCE:

Kolumbovo jajce
iskati dlako v jajcu
kukavičje jajce
ravnati kakor z jajcem

jajko Kolumba
szukać dziury w całym
kukułcze jajo
obchodzić się jak z jajkiem

JASEN:

sčasoma bo še vse jasno
strela z jasnega

z czasem wszystko będzie jasne/wyjaśni się
grom z jasnego nieba

JAZ:

kakor ti meni, tako jaz tebi

jak ty mnie, tak ja tobie

JELO:

brez dela ni jela

bez pracy nie ma kołaczy

JEMATI:

jemati dih
avtobus jemlje potnike
jemati ure iz angleščine
jemati odgovornost nase
jemati koga v varstvo
to si preveč jemlje k srcu
jemali so trdnjavo za trdnjavo
jemati bogatim in dajati revnim
dajati je lepše kot jemati

zapiierać dech (w piersiach)
autobus bierze/zabiera pasażerów
brać lekcje języka angielskiego
brać odpowiedzialność na siebie
brać kogoś pod ochronę
za bardzo bierze to sobie do serca
brali twierdzą za twierdzą /zajmowali/
zabierać bogatym i dawać biednym
lepiej dawać, niż brać

JESEN:

jesen življenja

jesień życia

JEZERO:

dežela tisočerih jezer

kraj tysiąca jezior

JEZIK:

ognjeni jeziki
ugrizniti se v jezik
jezik ga je srbel
držati jezik (za zobmi)
alkohol jim je odtajal/odvezal/razmajal jezike
beseda mu je kar ušla z jezika
govori, kar mu pride na jezik
najti isti/skupni jezik
kolikor jezikov znaš, toliko (mož) veljaš

KAČA:

gojiti kačo na prsih
železna kača
imeti kačo v žepu

KADITI:

kaditi kot Turek

KAFRA:

izginiti kot kafra

KAMEN:

gluh kakor kamen
molči kot kamen
kamen se mu je odvalil od srca
ni ostal (niti) kamen na kamnu
namesto srca ima kamen
kdor je brez greha, naj prvi vrže kamen

imeti srce iz kamna
položiti temeljni kamen za kaj
kamen spotike
kamen modrijanov
kamen modrosti

KAPLJA:

kaplja za kapljo kamen izdolbe
braniti se do zadnje kaplje krvi
kot kaplja v morje

KAZEN:

nevednost ne ščiti pred kaznijo

KLICATI:

domovina ga kliče
klicati duhove
ta krivica kliče do neba

KLJUKA:

obiskovalci so si kar kljuko podajali

KLOP:

oslovska klop

KNJIGA:

požirati knjige
zmeraj bulji v knjige
bela knjiga

jęzory ognia
ugryć się w język
język go świerzył
trzymać język za zębami
alkohol rozwiązał im języki
słowo wymknęło mu się z ust
mówi, co mu ślina na język przyniesie
znaleźć wspólny język
ile języków znasz, tyle razy jesteś człowiekiem

hodować żmiję na własnych piersiach
kolej, pociąg
mieć węża w kieszeni

palić/kopcić jak lokomotywa

ulotnić się jak kamfora

głuchy jak pień
milczy jak kamień
spadł mu kamień z serca
nie został kamień na kamieniu
ma kamień zamiast serca
kto jest bez winy, niech pierwszy rzuci
kamieniem
mieć serce z kamienia
położyć fundamenty pod coś
kość niezgody
kamień filozoficzny
kamień filozoficzny

kropla draży kamień
bronić się do ostatniej kropli krwi
jak kropla w morzu potrzeb

nieznajomość prawa nie usprawiedliwia

ojczyzna go wzywa
wywoływać duchy
ta niesprawiedliwość woła o pomstę do nieba

drzwi się (u niego) nie zamykały

ośła ławka

pożerać książki, pochłaniać książki
ciągle siedzi nad książkami
biała księga

KOLENO:

kolena se mu šibijo/tresejo
biti na kolenih
prostiti koga na kolenih

nogi mu się trzęsą
być na kolenach
prosić kogoś na kolanach

KOLO:

kolesa zgodovine ni mogoče obrniti
kolo sreče se obrača
kolo sreče

nie da się odwrócić koła historii
fortuna kołem się toczy
koło fortuny

KONEC:

bolje grozen konec kot groza brez konca
pod konec svojih dni
imeti (nekaj) na koncu jezika
na konec sveta bi šel za njo
začetek konca
začetek in konec
konec dober, vse dobro
palica ima dva konca
povezati konec s koncem

lepszy straszny koniec niż strach bez końca
pod koniec swoich dni
mieć (coś) na końcu języka
poszedłby za nią na koniec świata
początek końca
początek i koniec
wszystko dobre, co się dobrze kończy
kij ma dwa końce
związać koniec z końcem

KONJ:

trojanski konj
podarjenemu konju se ne gleda v zobe

koń trojański
darowanemu koniowi nie zagłada się w zęby

KONKURENCA:

konkurenca ne spi

konkurencja nie śpi

KOPATI:

sam sebi grob koplje
kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade

sam sobie kopie grób
kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada

KORAK:

bližati se s kilometrskimi koraki
pospešiti korake
iti (še) korak dalje
en sam korak do sreče
delati prve kroke
držati korak s kom
velik korak naprej
na vsak korak
ob/na vsakem koraku
korak za korakom
prvi korak je najtežji

zbliżać się milowymi krokami
przyspieszyć kroku
iść krok dalej
jeszcze/już tylko krok do szczęścia
stawiać pierwsze kroki /*być początkującym*/
dotrzymywać komuś kroku
wielki krok do przodu
na każdym kroku
na każdym kroku
krok po kroku
pierwszy krok najtrudniejszy

KOST:

kost in koža

skóra i kość

KOT:

v kotu ust
varen kot
stati v kotu
miren kot
mrtvi kot
zorni kot
pretakniti vse kote
knjige je vrgel v kot

w kąciu ust
bezpieczny kąć
stać w kącie
spokojny kąć
martwy kąć
punkt/kąć widzenia
przetrząsnąć/przeszukać wszystkie kąty
cisnąć/rzucić książki w kąć

KOZEL:

grešni kozel
smrdi kot kozel
streljati kozle
ustreliti kozla
stari kozel

kozył ofiarny
śmierdzi jak cap
strzelać gafy
palnąć byka, strzelić gafę
stary przyk, stary cap

KOŽA:

za kožo mu gre
rešiti kožo
nositi kožo naprodaj
sama kost in koža
še kožo bi mi odrł
kriči, kot bi ga iz kože dajali
skočiti iz kože
odnesti celo kožo
občutiti kaj na lastni koži
ne bi bil rad v njegovu koži
imeti debelo kožo
volk v ovčji koži

idzie mu o skórę
ratować skórę
narażać własną skórę, nadstawiać karku
skóra i kość /o kimś chudym/
obdarłby mnie ze skóry
krzyczy, jakby go ze skóry obdzierali
wyskoczyć ze skóry /z gniewu/
wyjść (z czegoś) cało
poczuć coś na własnej skórze
nie chciałbym być w jego skórze
być gruboskórnym
wilk w owczej skórze

KRAJ:

drugi kraji, drugi običaji

co kraj, to obyczaj

KRALJ:

med slepimi je enooki kralj
kralj živali

na bezrybiu i rak ryba
król zwierząt /lew/

KRASTI:

krasti kot sraka
kdor laže, ta krade

kraść jak sroka
kto kłamie, ten kradnie

KRAVA:

sveta krava
saj nisva skupaj krav pasla
ponoči so vse krave črne

święta krowa
nie paśliśmy razem świń
nocą wszystkie krowy są czarne

KRI:

modra kri
kri je lila v potokih
dežela je plavala v krvi
boriti se do zadnje kaplje krvi
prelivanje krvi
je mu v krvi
kri mu je planila/udarila v glavo
zgodovina napisana s krvjo
kri ni voda

błękitna krew
krew lała się strumieniami
kraj był skąpany we krwi
walczyć do ostatniej kropli krwi
rozlew krwi
ma to w krwi
krew uderzyła mu do głowy
historia krwią pisana
krew nie woda

KROGLA:

dobiti kroglo v glavo
ognjena krogla
padel je pod sovražnimi krogli

dostać kulkę w głowę
kula ognia
padł od kul wroga

KRUH:

iti za kruhom
iz te moke ne bo kruha
človek ne živi samo od kruha
vsakdanji kruh
izgubiti kruh
živeti ob kruhu in vodi

wyjechać za chlebem
z tej mąki chleba nie będzie
nie samym chlebem człowiek żyje
chleb powszedni
stracić chleb /zarobek/
żyć o chlebie i wodzie

vsi otroci so že pri kruhu
biti pri lahkem kruhu
iti s trebihom za kruhom
kdor zgodaj vstaja, mu kruha ostaja
čigar kruh jem, tega pesmi pojem
preveč še s kruhom ni dobro

KUPITI:

kupiti mačka v žaklju

LADJA:

ladja puščave
podgane zapuščajo ladjo

LAGATI:

laže, kot pes teče
številke lažejo
v obraz mu laže
kdor laže, ta krade

LAKOTA:

lakota je najboljša kuharica

LAS:

za las smo ušli nesreči
lasje se mu ježijo od strahu
nihče mu ne bo skrivil lasu
skočiti si v lase
privlečen za lase
njegovo življenje visi na lasu

LAŽ:

gola laž
grda laž
laž ima kratke noge
očitna laž
debela laž
dobiti/ujeti koga na laži
detektor laži
zatekel sem se k laži

LETATI:

previsoko letati
kdor visoko leta, nizko pade

LETO:

na stara leta
pisalo se je leto 1848
njemu se res ne poznajo leta
leta tečejo
skrivati leta
iz leta v leto
od leta do leta
umor je bil pojasnjen po letih
biti v letih
pred leti je tu stala hiša
z leti je zanimanje začelo upadati
biti v najboljših letih
sedem suhih let
biti v cvetu let

wszystkie dzieci są na własnym chlebie
mieć łatwy chleb /pracę/
wędrować za chlebem
kto rano wstaje, temu pan Bóg daje
czyj chleb jesz, tego pieśń śpiewaj
co za dużo, to nie zdrowo

kupić kota w worku

statek pustyni /wielbłąd/
szczury uciekają z tonącego okrętu

łże jak pies, kłamie jak z nut
liczby kłamią
kłamie go prosto w oczy
kto kłamie, ten kradnie

głód jest najlepszym kucharzem

o mały włos uniknęliśmy wypadku
włosy stają mu dęba ze strachu
włos mu z głowy nie spadnie
skoczyć sobie do gardeł, wziąć się za łby
naciągany, przesadzony
jego życie wisi na włosku

czyste kłamstwo
podłe kłamstwo
kłamstwo ma krótkie nogi
oczywiste kłamstwo
wierutne kłamstwo
przyłapać/złapać kogoś na kłamstwie
wykrywacz kłamstw
uciekłem się do kłamstwa

mierzyć zbyt wysoko
pycha poprzedza upadek

na stare lata
był rok 1848
nie widać po nim lat
lata lecą
ukrywać wiek
z roku na rok
z roku na rok
zabójstwo zostało wyjaśnione po latach
mieć swoje lata
przed laty stał tu dom
z latami zainteresowanie zaczęło upadać
być w najlepszych latach
siedem chudych lat
być w kwiecie wieku

LEV:

boriti se kot lev
salonski lev

walczyć jak lew
lew salonów

LEŽATI:

ležali so tesno drug ob drugem kakor sardine
denar ne leži na cesti
ležati na smrtni postelji

leželi ściśnięci jak sardynki
pieniądze nie leżą na ulicy
leżeć na łożu śmierci

LISICA:

zvit kot lisica
vsaka lisica svoj rep hvali
kraj, kjer ti lisica lahko noč vošči

sprytny jak lis
każda pliszka swój ogon chwali
tam, gdzie diabeł mówi dobranoc

LIST:

trese se kot list v vetru
obrniti list
list zgodovine

trzęsie się jak liść na wietrze
zmienić temat
karta historii

LJUBEZEN:

ljubezen na prvi pogled
platonična ljubezen
slepa ljubezen
opičja ljubezen
ljubezen do denarja
ljubezen do bližnjega
ljubezen gre skozi želodec
ljubezen je slepa
stara ljubezen ne zarjavi
sreča v igri, nesreča v ljubezni
ljubezni ni mogoče izsiliti

miłość od pierwszego wejrzenia
miłość platoniczna
ślepa miłość
małpia miłość
miłość do pieniędzy
miłość do bliźniego
przez żołądek do serca
miłość jest ślepa
stara miłość nie rdzewieje
szczęście w grze, nieszczęście w miłości
miłości nie można wymusić

LONEC:

vsak lonec najde svoj pokrov

każdy garnek znajdzie swoją pokrywkę

LOVITI (SE):

loviti koga za besedo
loviti misli

łapać kogoś za słowo/słowa
zbierać myśli

LUKNJA:

luknje v znanju
ta vas je luknja
luknja v spominu
po drugi uri imam luknjo
szkole/
imeti luknjo v žepu
luknja v zakonu
luknja zeva
proračunska luknja

luki w wiedzy, braki w wiedzy
ta wieś to dziura
luka w pamięci
po drugiej lekcji mam okienko /w

mieć dziurawą kieszeń
luka w prawie
dziura zijeje
dziura budżetowa.

MAČKA:

(črna) mačka mi je prekrizala pot
kadar mačke ni doma, miši plešejo
kupiti mačka v vreči

czarny kot przebiegł mi drogę
gdy kota nie ma w domu, myszy harczą
kupić kota w worku

MAJHEN:

imam majhno prošnjo
z majhnimi koraki
z majhnimi izjemami

mam małą prośbę
małymi krokami
z małymi wyjątkami

MANJ:

manj kot nič
nič več in nič manj
manj in manj

mniej niż zero
nie więcej i nie mniej
coraz mniej

MANJKATI:

manjka mu eno kolesce v glavi
samo tega (se) še manjka

brakuje mu piątej klepki
jeszcze tego brakowało

MAŠČEVANJE:

maščevanje je sladko

zemsta jest/bywa słodka

MATI:

mati narava
mati zemlja
hči je cela mati
lastna mati ne bi ga spoznala
kakrašna mati, taka hči
nuja je mati iznajdljivosti

matka natura
matka ziemia
córka to wykapana matka
nawet własna matka by go nie poznała
jaka matka, taka córka
potrzeba (jest) matką wynalazku

MEČ:

zgrabiti za meč
(z) ognjem in mečem
končati pod mečem
ad glavo mu visi Damoklejev meč
dvorezen meč
križanje mečev

chwycić za miecz
ogniem i mieczem
położyć głowę pod topór
wisi nad nim miecz Damoklesa
dwusieczny miecz
krzyżowanie/skrzyżowanie mieczy /walka/

MED:

tam se cedi med in mleko
vse je šlo za med
biti sam med

to kraina mlekiem i miodem płynąca
wszystko poszło jak woda /sprzedało się/
być słodkim jak miód /o człowieku/

MEDALJA:

vsaka medalja ima dve plati

każdy medal ma dwie strony

MEDVED:

ne prodajaj kože, dokler je medved še v brlogu

nie dziel skóry na niedźwiedziu

MEDVEDJI:

napraviti komu medvedjo uslugo

zrobić komuś niedźwiedzią przysługę

MEGLA:

spominjam se tega kakor v megli
megla, da bi jo z nožem rezal

przypominam to sobie jak przez mgłę
taka mgła, że można ją nożem kroić /gęsta/

MEJA:

živa meja
to presega vse meje
jedrska grožnja ne pozna meja
magična meja
meje dobrega okusa

żywoplot
to przekracza wszelkie granice
zagrożenie atomowe nie zna granic
magiczna granica
granice dobrego smaku

MESTO:

večno mesto
mesto angelov
na licu mesta
ni mesta za pesimizem
odgovoriti z mesta

wieczne miasto /Rzym/
miasto aniołów /Los Angeles/
na miejscu
nie ma miejsca na pesymizm
odpowiedzieć z miejsca /bez zastanowienia/

naše smučarstvo stoji na mestu
biti ob pravem času na pravem mestu

imeti glavo na pravem mestu
občutljivo mesto

METATI (SE):

metati bisere svinjam
kritiki so metali blato nanj
metati denar skozi okno
metati komu pesek v oči
metati komu polena pod noge
metati koga na cesto
metati vse v en koš

METLA:

nova metla dobro pometa

MERITI:

meriti na oko
meril je ga od nog do glave
visoko meriti
meriti svoje sile

MIR:

pipa miru
golob miru
pustiti koga pri miru
vest mu ni dala miru
ni si dal miru
zaradi ljubega miru

MISLITI:

misli na vse
misliti s svojo glavo
misliti s srcem
glasno misliti
to mi je dalo misliti

MIŠ:

moker kot miš/cucek
biti tiho kot miš
reven kot cerkvena miš
ni ne tič ne miš
kadar mačke ni doma, miši plešejo

MIZA:

okrogla miza
zelena miza
zmaga za zeleno mizo

MLEKO:

bel kot mleko
tam se cedi med in mleko

MLIN:

Božji mlini meljejo počasi
boriti se z mlini na veter
mlin časa

nasze narciarstwo stoi w miejscu
być we właściwym czasie na właściwym
miejscu

mieć głowę na karku
czułe miejsce

rzucac perły między świnie
krytycy obrzucili go błotem
wyrzucać pieniądze w błoto
sypać komuś piasek w oczy
rzucac komuś kłody pod nogi
wyrzucać kogoś na bruk/ulicę
wrzucać wszystko do jednego worka

nowa miotła dobrze zamiata

mierzyć na oko
mierzył go od stóp do głów (*wzrokiem*)
wysoko mierzyć
mierzyć swoje siły

fajka pokoju
gołąbek pokoju
zostawić kogoś w spokoju
sumienie nie dało mu spokoju
nie dał sobie spokoju
dla świętego spokoju

myśli o wszystkim
myśleć swoją głową
myśleć sercem
myśleć na głos, głośno myśleć
dało mi to do myślenia

mokry/spocony jak mysz /*według kontekstu*
być cicho jak mysz pod miotłą
biedny jak mysz kościelna
ni to pies, ni wydra
gdy kota nie ma w domu, myszy harczą

okrągły stół
zielony stół
zwycięstwo przy zielonym stoliku

biały jak mleko
to kraina mlekiem i miodem płynąca

Boże młyny mielą powoli
walczyć z wiatrakami
młyn czasu

MOLČATI:

topovi že tri dni molčijo
molči kot grob/kamen
kdor molči, se strinja
kdor molči, desetim odgovori

działa od trzech dni milczą
milczy jak grób/kamień
milczenie oznacza zgodę
brak odpowiedzi też jest odpowiedzią

MOLK:

molk noči
vztrajati v molku
golk je srebro, molk je zlato
volilni molk
plačati molk
enominutni molk
svinčen molk

cisza nocy /w literaturze/
trwać w milczeniu
mowa jest srebrem, milczenie złotem
cisza wyborcza
płacić za milczenie
minuta ciszy
ołowiane milczenie

MORJE:

morje solz
ognjeno morje
vzelo je ga morje

morze łez
morze ognia
zabrało go morze

MOTITI SE:

motiti se je človeško

mylić się jest rzeczą ludzką

MOŽ:

cifra ali mož
sneženi mož
vsi kot en mož
mož dejanj
ledeni možje
boriti se do zadnjega moža

orzeł czy reszka
bałwan
wszyscy jak jeden mąż
człowiek czynu
zimni ogrodnicy
walczyć do ostatniej kropli krwi

MRLIČ:

politični mrlič
živ mrlič

polityczny trup
żywy trup

MUHA:

ubiti, zadeti dve muhi na en mah
delati iz muhe slona
na to gredo ljudje kot muhe na med
modna muha
ljudje umirajo kot muhe
množijo se kot muhe

zabić dwie muchy za jednym zamachem
robić z igły widły
ludzie do tego ciągną jak muchy do miodu
krzyk mody
ludzie padają jak muchy
rozmnażają się jak króliki

MULA:

denarna mula

słup

MUZIKA:

za malo denarja malo muzike

jaka płaca, taka praca

NABRATI (SE):

nabрати čelo v gube
nabрати se strahu
nabрати novih moči

zmarszczyć czoło
najeść się strachu
nabrać nowych sił

NAČRT:

prekrižati načrte
s sinom je imel velike načrte

pokrzyżować plany
miał wielkie plany wobec syna

NAJTI:

tudi slepa kura včasih zrno najde
kdor išče, najde

i/nawet ślepa kura (czasem) ziarno znajdzie
kto szuka, ten znajdzie

NALOGA:

nehvaležna naloga

niewdzięczne zadanie

NAPAKA:

na napakah se učimo

człowiek uczy się na błędach

NAREDITI (SE):

narediti križ čez kaj
narediti piko na i
narediti v hlače
naredil bom vse, kar je v moji moči
črno se mi je naredilo pred očmi

postawić na czymś krzyżyk
postawić kropkę nad i
zrobić w portki
zrobię wszystko, co w mojej mocy
zrobiło mi się ciemno przed oczami

NAROD:

preseljevanje narodov
ječa narodov

wędrówka ludów
więzienie narodów /o niektórych imperiach/

NASPROTJE:

nasprotja se privlačijo

przeciwieństwa się przyciągają

NAŠTETI:

našteti na prste ene roke

policzyć na palcach jednej ręki

NAUČITI (SE):

kar se Janezek nauči, to Janez zna

czego Jaś się nie nauczył, tego Jan
nie będzie umiał

NEBESA:

biti v devetih nebesih
povzdigovati koga do nebes

być w siódmym niebie
wynosić, wychwalać kogoś pod niebiosami

NEBO:

pod milim nebom

pod gołym niebem

NEHVALEŽNOST:

nehvaležnost je plačilo sveta

niewdzięczność jest zapłatą świata

NESREČA:

sreča v nesreči
po nesreči
nesreča je hotela, da...
nesreča ga spremlja vse življenje
drži se kot kup nesreče
ne izzivaj nesreče
prijatelja spoznaš v nesreči
sreča v igri, nesreča v ljubezni
nesreča ne pride nikoli sama
biti komu v nesrečo

szczęście w nieszczęściu
niechcący
pech chciał, że...
pech towarzyszy mu przez całe życie
wygląda jak półtora nieszczęścia
nie kuś losu/nie wywołuj wilka z lasu
prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie
szczęście w grze, nieszczęście w miłości
nieszczęścia chodzą parami
sprowadzać na kogoś nieszczęście/a

NESREČEN:

trinajst je nesrečna številka
rojen je pod nesrečno zvezdo
nesrečna ljubezen

trzynastka to pechowa liczba
jest urodzony pod nieszczęśliwą gwiazdą
nieszczęśliwa miłość

NEVIHTA:

tišina pred nevihto

cisza przed burzą

NIČ:

za nič na svetu
brez nič ni nič
igrati na vse ali nič
vse bo šlo v nič

za nic w świecie/na świecie
bez pracy nie ma kołaczy
grać wabank
wszystko pójdzie na nic

NIHČE:

nihče ni nenadomestljiv
nihče ne pade učen z neba
nihče ni prerok v svoji domovini

nie ma ludzi niezastąpionych
nikt nie urodził się geniuszem
nikt nie jest prorokiem we własnym kraju

NIT:

njegovo življenje visi na niti
biti moker do zadnje niti
Ariadnina nit
vse niti ima v svojih rokah

jego życie wisi na włosku
być przemoczonym do suchej nitki
nić Ariadny
trzyma w swoich rękach wszystkie nici

NOČ:

krik je pretrgal noč
v varstvu noči
kot noč pa dan sta
sredi noči
kraj, kjer ti lisica lahko noč vošči

krzyk przeszył noc
pod osłoną nocy
są jak dzień i noc/są jak ogień i woda
w środku nocy
miejsce, gdzie diabeł mówi dobranoc

NOČEN:

nočno življenje
nočni ptič

nocne życie
nocny marek

NOGA:

noge na iks
teci, kar ti noge dajo
nastaviti komu nogo
vleče noge za seboj
vzeti noge pod pazduho
od nog do glave
postaviti na noge
spraviti policijo na noge
metati komu polena pod noge
cel dan je bil na nogah
tla se mu majejo pod nogami
z eno nogo je že v grobu
biti s kom na bojni nogi
v ta gozd še ni stopila človeška noga
postaviti se na lastne noge
vstati z levo nogo
živeti na veliki nogi
laž ima kratke noge
imeti svinčene noge

nogi iksowate, nogi w iks
biec ile sił w nogach
podciąć/podstawić komuś nogę
włoczy nogami
wziąć nogi za pas
od stóp do głów
postawić na nogi
postawić policję na nogi
rzucac komuś kłody pod nogi
cały dzień był na nogach
pali mu się grunt pod nogami
jedną nogą jest (już) w grobie
być z kimś na stopie wojennej
w tym lesie nie stanęła jeszcze ludzka noga
stanąć na własne nogi
wstać lewą nogą
żyć na wysokiej stopie
kłamstwo ma krótkie nogi
mieć nogi jak z ołowiu

NOS:

imeti nos za...
pomoliti nos iz hiše
visoko nositi nos
imeti (dober) nos
vihati nos nad čim
avtobus ji je odpeljal izpred nosa
ne vidi dalje od svojega nosa

mieć nosa do...
wychylić/wystawić/wyściubić nos z domu
zadzierać nosa
mieć dobrego nosa /przeczuwać/
kręcić na coś nosem
autobus uciekł jej sprzed nosa
widzi tylko czubek własnego nosa

voditi koga za nos
imeti pred nosom
zapreti vrata pred nosom
oditi z dolgim nosom

NOŽ:

iti pod nož
nastaviti komu nož na grlo
zasaditi nož v hrbet
megla, da bi jo z nožem rezal

OBLAK:

zidati gradove v oblakih
imeti glavo v oblakih
živeti v oblakih
pasti/stopiti z oblakom
plavati v oblakih
nad podjetjem se zbirajo črni oblaki

OBLAST:

imeti oblast nad življenjem in smrtjo
izgubiti oblast nad seboj
izgubiti oblast nad krmilom

OBRAZ:

konjski obraz
spoznati nove obraze
imeti veliko obrazov
obraz se mu je razjasnil
delati kisel obraz
pokazal je svoj pravi obraz
lagati v obraz
pogledati v obraz
povedati komu v obraz
v obraz se mu je smejal
zrl je smrti v obraz
soditi ljudi po obrazu
človek z dvema obrazoma

OBRNITI (SE):

vso hišo mi je narobe obrnil
obrniti list
obrniti ploščo
obrniti orožje proti lastnim zaveznikom
če bi to vedel, bi se v grobu obrnil

OBUDITI:

obuditi spomine na mladost

OČALA:

gledati skozi rožnata očala

OČE:

lahko bi ji bil oče
otrok je po očetu
izrezan oče
kakršne oče, takšen sin

wodzić kogoś za nos
mieć pod nosem /*bardzo blisko*/
zamknąć drzwi przed nosem
odejść z kwitkiem

iść pod nóż/skalpel /*na operację*/
przyłożyć komuś nóż do gardła
wbić nóż w plecy
taka mgła, że można ją nożem kroić /*gęsta*/

budować zamki na lodzie
chodzić z głową w chmurach
żyć w chmurach/obłokach
spaść z obłoków
bujać/pływać w obłokach
nad przedsiębiorstwem gromadzą się czarne chmury

mieć władzę nad życiem i śmiercią
stracić panowanie nad sobą
stracić panowanie nad kierownicą

końska twarz
poznać nowe twarze
mieć dużo twarzy
jego twarz się rozjaśniła
robić kwaśną minę
pokazał swoją prawdziwą twarz
kłamać (prosto) w oczy
spojrzeć w twarz/oczy
powiedzieć coś komuś prosto w oczy
śmiał się mu (prosto) w twarz
spojrzał śmierci w twarz
sądzić ludzi po wyglądzie
człowiek o dwu twarzach/dwulicowy

cały dom obrócić (mi) do góry nogami
zmienić temat
zmienić płytę (*temat w przenośni*)
obrócić broń przeciwko własnym sojusznikom
gdyby to wiedział, to przewracałby się w grobie

obudzić wspomnienia z młodości

patrzeć przez różowe okulary

mógłby być jej ojcem
dziecko jest po ojcu
wykapany ojciec
jaki ojciec, taki syn

ODGOVOR:

nikoli ni ostal dolžen odgovora
biti na dolgu z odgovorom

na wszystko miał odpowiedź
być dłużnym odpowiedź

ODGOVOREN:

biti odgovoren z glavo

odpowiadać głową /za coś lub kogoś/

ODGOVORITI:

kdor molči, desetim odgovori

brak odpowiedzi też jest odpowiedzią

ODGOVORNOST:

na lastno odgovornost
breme odgovornosti

na własne ryzyko
brzemie odpowiedzialności

ODITI:

kazen ti ne odide
oditi v smrt
odšel je na drugi svet
oditi po francosko
ptice so odšle v tople kraje

kara cię nie minie
umrzeć
odszedł na tamten świat
odejść po angielsku
ptaki odleciały do ciepłych krajów

ODLIČNOST:

odličnost zavezuje

szlachectwo/pochodzenie zobowiązuje

ODLOČITI (SE):

o tem je odločilo naključje

zadecydował o tym przypadek

ODNEHATI:

pametnejši odneha

mądrzejszy ustąpi

ODPRETI:

odpreti ogenj
odpreti komu svoje srce
odpreti mejo
odpreti komu oči
odpreti usta od začudenja
goste so sprejeli z odprtimi rokami

otworzyć ogień
otworzyć przed kimś swoje serce
otworzyć granicę
otworzyć komuś oczy
otworzyć usta ze zdziwienia
przyjęli gości z otwartymi rękami

ODZDRAV:

kakršen pozdrav, takšen odzdrav

jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie

OGENJ:

prilili olja na ogenj
zanj dam roko v ogenj
šla bi v ogenj zanj
igrati se z ognjem
z ognjem in mečem
boji se ga kakor živega ognja
biti med dvema ognjema
ni dima brez ognja
kjer je dim, je tudi ogenj

dolać oliwy do ognia
dam sobie za niego rękę uciąć
skoczyłaby za nim w ogień
igrać z ogniem
ogniem i mieczem
boi się go jak ognia
być między młotem i kowadłem
nie ma dymu bez ognia
gdzie jest dym, musi też być ogień

OGLEDALO:

ogledalo časa
oči so ogledalo duše

lustro czasu
oczy są zwierciadłem duszy

OHRANITI (SE):

ohraniti mirno kri
ohraniti mirne živce
ohraniti v spominu

zachować zimną krew
zachować spokój
zachować w pamięci

OKNO:

okno v svet
imeti okno
metati denar skozi okno
vsi so na oknih
pokrajina beži mimo oken

okno na świat
mieć okienko /w szkole/
wyrzucać pieniądze w błoto
wszyscy są w oknach
krajobraz przesuwa się za oknami

OKO:

gledati koga v oči
prošiti s solzami v očeh
po očeh se mu vidi, da je bolan
čutil je njene oči na sebi
ni mogel ločiti/odvrniti/odmakniti oči od nje
skrivali so se radovednim očem
ubili so ga pred materinimi očmi
kamor oči nesejo/sežejo...
če me oko ne vara
ni mogel zatisniti očesa
ni mogla verjeti lastnim očem
povsod ima oči
odpreti oči komu
pogovoriti se iz oči v oči
padla mu je mrena z oči
pomeriti na oko
pogovoriti na štiri oči
pogledati resnici v oči
biti vsemu svetu na očeh
v mojih očeh si vse izgubil
zrasel je v njenih očeh
črno se mi dela pred očmi
zdaj gledam to z drugačnimi/drugimi očmi
jutri bodo oči sveta obrnjene v Beograd
strah ima velike oči
resnica v oči bode
oko za oko, zob za zob
daleč od oči, daleč od srca
vrana vrani oči ne izkljuje
daleč od oči, daleč od srca
oči so ogledalo duše

patrzeć komuś w oczy
prosić ze łzami w oczach
widać po jego oczach, że jest chory
czuł jej oczy/spojrzenie na sobie
nie mógł oderwać od niej oczu
chowali się przed ciekawskimi oczami
zabili go na oczach matki
gdzie okiem nie sięgnąć...
jeśli wzrok mnie nie myli/oczy nie mylą
nie mógł zmrużyć oka
nie mogła wierzyć własnym oczom
ma oczy wszędzie
otworzyć komuś oczy
porozmawiać prosto w oczy
spadły mu klapki z oczu
zmierzyć na oko
porozmawiać w cztery oczy
spojrzeć prawdzie w oczy
być na oczach całego świata
w moich oczach straciłeś wszystko
zyskał w jej oczach
robi mi się ciemno przed oczami
teraz patrzę na to innymi oczami
jutro oczy świata będą zwrócone na Belgrad
strach ma wielkie oczy
prawda w oczy kole
oko za oko, ząb za ząb
czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal
kruk krukowi oka nie wykole
czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal
oczy są zwierciadłem duszy

OKOLI:

žena ovija moža okoli mezinca/prsta

żona owija sobie męża wokół palca

OKOLIŠ:

povedati brez okolišev

powiedzieć bez ogródek

OKUS:

jed brez okusa
za moj okus
stvar okusa
kolikor ljudi, toliko okusov

danie bez smaku
jak na mój gust
kwestia gustu
ile ludzi, tyle gustów

OREH:

trd oreh

twardy/trudny orzech do zgryzienia

OSEBA:

v lastni osebi
v eni osebi

we własnej osobie
w jednej osobie

OSEL:

trmast kot osel

uparty jak osioł

OSTATI:

ostati praznih rok
ostati brez strehe
ostati na cesti
ni ostal (niti) kamen na kamnu
ostalo je samo pri besedah
ostalo je pri obljubah
ostalo je pri starem
to naj ostane med nami

zostać z pustymi rękami
zostać bez dachu nad głową
znaleźć się na ulicy/bruku
nie został kamień na kamieniu
skończyło się na słowach
skończyło się na obietnicach
zostało po starym
niech to zostanie między nami

OTOK:

zeleni otok

zielona wyspa //Irlandia/

OTROK:

čudežni otrok
jokati kot otrok
otrok ljubezni
otrok je na poti
napraviti otroka
velik otrok
to ve/zna vsak otrok
otrok svojega časa
majhni otroci - majhne skrbi
kakrašni starši, taki otroci
kopa otrok
otrok vojne

cudowne dziecko
płakać jak dziecko
owoc miłości /o dziecku/
dziecko jest w drodze
zrobić dziecko
duże dziecko.
to wie każde dziecko
dziecko swoich czasów
małe dziecko - mały problem
jacy rodzice, takie dzieci
gromadka dzieci
dziecko wojny

PADATI:

padali so kot muhe
padale so ostre besede
za to bodo še glave padale

padali jak muchy
padały ostre słowa
za to (jeszcze) polecą głowy

PARA:

delati s polno paro
biti pod paro
z vso paro

pracować z pełną parą
być na podwójnym gazie
z pełną parą

PASTI:

kocka je padla
upal je, da bo tudi njemu kaj padlo (v žep)

vse letnice so mu padle iz glave
pasti iz vloge
pasti komu okrog vratu
ali si z lune padel?
nihče ne pade učen z neba
padla mu je mrena z oči
pasti na kolena
to mi ni padlo na misel/pamet
nate je padla izbira
oko mu je padlo nanjo
pasti komu v besedo
pasti v nemilost
jabolko ne pade daleč od drevesa
kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade
kdor visoko leta, nizko pade

kości zostały rzucone
miał nadzieję, że i jemu wpadnie coś do kieszeni
wszystkie daty wypadły/wyleciały mu z głowy
wpaść z roli
rzucić się komuś na szyję
spadłeś z Księżycyca?
nikt nie rodzi się geniuszem
spadły mu klapki z oczu
paść na kolana
nie przyszło mi to do głowy
wybór padł na ciebie
wpadła mu w oko
wpaść/wejść komuś w słowo
popaść w niełaskę
niedaleko pada jabłko od jabłoni
kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada
pycha poprzedza upadek

PEKEL:

pot v pekel
puščavski pekel
pekel na zemlji

droga do piekła
piekło pustyni
piekło na ziemi

PES:

zvest kot pes
psi lajajo, karavana gre dalje
lagati, kot pes teče
pretepen pes
preteposti kot psa
priti na psa
pes, ki laja, ne grize

wierny jak pies
psy szczekają, karawana idzie dalej
kłamać jak z nut, łągać jak pies
zbity pies
zbić jak psa
zejść na psy
pies, który szczeka, nie gryzie

PETI:

peti kot slavček

śpiewać jak skowronek/słowik

PIHATI:

voznik je moral pihati

kierowca musiał dmuchać (w balonik)

PISATI (SE):

pisalo se je leto 1848

był rok 1848

PISMO:

odprto pismo
sveto pismo

list otwarty
Pismo Święte

PLAVATI:

plavati v denarju
dežela je plavala v krvi
plavati proti toku
plavati s tokom
plavati v oblakih

plawić się w luksusie
kraj plawił się we krwi
płynąć pod prąd /*nie tak jak większość*/
płynąć z prądem /*jak większość*/
bujać/pływać w obłokach

PLES:

mrtvaški ples
ples ob robu

taniec śmierci
taniec na krawędzi

PLOŠČA:

obrniti ploščo
platinasta ploščica
zlata ploščica
srebrna ploščica

zmienić płytę /*temat*/
platynowa płyta
złota płyta
srebrna płyta

POBRATI:

neuspeh mu je pobral voljo do dela
vse bo pobral vrag
pobradi rokavico
pobradi ovinek

niepowodzenie odebrało mu ochotę do pracy
wszystko diabli wezmą
podjąć rękawicę
wziąć zakręt

POČASI:

hiti počasi
Božji mlini meljejo počasi
počasi se daleč pride

śpiesz się powoli
Boże młyny mielą powoli
co nagle, to po diable

PODRETI:

podreti rekord
podreti mostove za seboj
zaradi tega se svet ne bo podrl

pobić rekord
spalić za sobą mosty
z tego powodu świat się nie zawali

POGLED:

na prvi pogled
ljubezen na prvi pogled
pogled v preteklost

na pierwszy rzut oka
miłość od pierwszego wejrzenia
spojrzenie w przeszłość

POGLEDATI:

knjige še pogledal ni
pogledati v obraz
pogledati v oči
od sramu je pogledal v tla

(jeszcze) nawet nie spojrzął na książkę
spojrzeć w twarz
spojrzeć w oczy
spuścić oczy/wzrok ze wstydu w
ziemię/podłogę
spojrzeć w przeszłość
miał szczęście
widać było strach w jego oczach
ujrzeć świat (*urodzić się*)
przejrzeć kogoś
patrzeć na kogoś przez palce
zajrzeć do kieliszka
spojrzeć śmierci w oczy
spojrzeć prawdzie w oczy
poznał trochę świata
miło było na niego patrzeć

pogledati v preteklost
pogledala ga je sreča
strah mu je pogledal iz oči
pogledati na svet
pogledati komu pod kožo
pogledati komu skozi prste
pogledati v kozarec
pogledati smrti v obraz/v oči
resnici pogledati v oči
tudi po svetu je že malo pogledal
bilo ga je veselje pogledati

POLETJE:

babje poletje

babie lato

POLOŽAJ:

brezizhoden položaj

sytuacja bez wyjścia

POMLAD:

ena lastovka ne naredi pomladi
druga pomlad
pomlad življenja

jedna jaskółka wiosny nie czyni
druga wiosna
wiosna życia

POMOČ:

ni mu več pomoči

nie ma dla niego ratunku

PORODITI (SE):

v glavi se mu je porodil načrt

w głowie zrodził mu się plan

POSTELJA:

sredi noči so ga dvignili iz postelje
prikovati na posteljo
šla je z njim v posteljo

w środku nocy wyciągnęli go z łóżka
przykuć do łóżka /o chorobie/
poszła z nim do łóżka

POT:

božja pota so skrivnostna
iti komu s pota
pot do uspeha
imajo še dolg pot pred seboj
na pol pota
vsak je odšel svojo pot
otrok je na poti
hoditi po izhojenih potih
življenjska pot
srednja pot najboljša pot
pot v pekel
pot je cilj
vse poti vodijo v Rim
trnova pot

niezbadane są wyroki boskie
zejść komuś z drogi
droga do sukcesu
mają jeszcze długą drogę przed sobą
w połowie drogi
każdy poszedł swoją drogą
dziecko jest w drodze /o ciąży/
chodzić utartymi szlakami
droga życia
najlepszy jest złoty środek
droga do piekła
droga jest celem
wszystkie drogi prowadzą do Rzymu
droga usłana cierniami

kjer je volja, je tudi pot
poti nazaj ni

gdzie chęć, tam i droga
nie ma odwrotu

POVABITI:

povabiti v goste
povabiti koga na kozarec

zaprosić w gości
zaprosić kogoś na kieliszek

POVEDATI:

to ime mi ne pove nič
povedal ji je nekaj gorkih
povedati v obraz
povej mi, s kom hodiš, in povem ti, kdo si

to imię nic mi nie mówi
powiedział jej kilka gorzkich słów
powiedzieć prosto w twarz/oczy
pokaż mi swoich przyjaciół,
a powiem ci kim jesteś*

** istnieje wiele form pierwszego członu tego przysłowia, np. "powiedz mi kogo kochasz..." itp.*

POZNATI (SE):

ne poznati šale
sam sebe ne poznam
poznati kot svoj žep
njemu se ne poznajo leta

nie znać się na żartach
sam siebie nie poznaję
znać jak własną kieszeń
nie widać po nim lat /wieku/

PREBUDITI:

prebuditi narod

przebudzić naród

PREITI:

preiti v navado
preiti na ti
preiti od besed k dejanjem
preiti v meso i kri
preiti v vodstvo
preiti molče preko česa
preiti v zgodovino

wejść w nawyk
przejąć na ty
przejąć od słów do czynów
wejść w krew /w nawyk/
(sport.) wyjść na prowadzenie
pominąć coś milczeniem
przejść do historii

PREPIRATI SE:

kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima

gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta

PREPOVEDATI:

prepovedani sad je najslajši
prepovedana ljubezen

zakazany owoc smakuje najlepiej
zakazana miłość

PRETEKLOST:

demoni preteklosti
brskati po preteklosti
prekiniti s preteklostjo
kdor ne pozna preteklosti, nima prihodnosti

demony przeszłości
grzebać w przeszłości
zerwać z przeszłością
kto nie zna przeszłości, nie ma przed sobą
przyszłości
duchy przeszłości

duhovi preteklosti

PRETEPSTI:

pretepel ga je kot psa
pretepen do krvi
pretepen pes

zbił go jak psa
pobity do krwi
zbity pies

PRIČA:

bog mi je priča
nema priča
govoriti s kom brez prič

bóg mi świadkiem
niemy świadek
rozmawiać z kimś bez świadków

PRIHODNOST:

od tega je odvisna njena prihodnost
ta fant ima še prihodnost
pesem prihodnosti

od tega zależy jej przyszłość
ten chłopak ma przed sobą przyszłość
melodia przyszłości

PRIJATELJ:

prijatelja spoznaš v nesreči
pes je najboljši človekov prijatelj

prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie
pies jest najlepszym przyjacielem człowieka

PRIJEMATI (SE):

prijemati koga za besedo
prijemati za orožje
smejla se je, da se je za trebuh prijemal
prijema se ga gripa

trzymać kogoś za słowo
chwytać za broń
śmiał się tak, że łąpał się za brzuch
łapie go grypa

PRIJETI (SE):

prijeti se za glavo
prijeti bika za roge
tako laže, da bi lahko prijel
ne vem, česa bi se prej prijel

złapać się za głowę /z emocji/
złapać byka za rogi
kłamie jak z nut
nie wiem, za co się najpierw złapać

PRILOŽNOST:

priložnost dela tatu

okazja czyni złodzieja

PRINC:

srečala princa svojih sanj
princ iz pravljice

spotkała księcia swoich marzeń
księżę z bajki

PRINCIP:

mož principov

człowiek z zasadami

PRITI:

kdor prej pride, prej melje
priti pod roko
priti na svet
priti na beraško palico
priti na pravo pot
nesreča ne pride nikoli sama

kto pierwszy, ten lepszy
wpaść w rękę
przyjść na świat
zejść na dziady
wejść na właściwą/dobłą drogę
nieszczęścia chodzą parami

PROSTOR:

manevrski prostor

pole manewru

PRST:

bobnati s prsti po mizi
pokazati s prstom na čelo
imeti dolge prste
iztegovati prste po tujem imetju
če mu prst ponudiš, pa roko z(a)grabi
izsesati iz prsta
žena ovija moža okoli prsta
gledati komu na prste
našteti na prste ene roke
imeti kaj v malem prstu

bębnić palcami w stół
puknąć się palcem w czoło
mieć długie palce /kraść/
wyciągać ręce po cudze
daj palec, a weźmie (całą) rękę
wyssać z palca
żona owija męża wokół palca
patrzeć komuś na ręce
policzyć na palcach jednej ręki
mieć coś w małym palcu

PTIČ:

jekleni ptič
nočni ptič
neumen je tisti ptič, ki se sramuje svojega gnezda

stalowy ptak /samolot/
nocny marek
zły to ptak, co własne gniazdo kala

PUŠČAVA:

glas vpijočega v puščavi
ladja puščave
sinovi puščave
puščava življenja
puščava srca
betonska puščava
gluha puščava

głos wołającego na puszczy/pustyni
statek pustyni /*wielbłąd*/
synowie pustyni
pustynia życia
pustynia serca
betonowa pustynia
głucha pustynia

RACA:

novinarska rasa

kaczka dziennikarska

RAČKA:

grda račka

brzydkie kaczątko

RAČUN:

živeti na tuj račun
masten račun
prekrižati komu račune
poravnati stare račune

żyć na cudzy rachunek
słony rachunek
pokrzyżować komuś plany
wyrównywać stare rachunki

RAME:

nihče mu ne sega do rame
prevzeti odgovornost na svoje rame
vsa skrb leži na mojih ramah

nikt mu nie dorasta do pięt
wziąć odpowiedzialność na swoje barki
wszystko jest/spoczywa na moich barkach

RAZDALJA:

držati ljudi v razdalji

trzymać ludzi na dystans

RAZUMETI (SE):

dati razumeti
ne razumi me napačno
na to se razume kakor zajec na boben

dać do zrozumienia
nie zrozum mnie źle
zna się na tym jak kura na pieprzu

RAZVOJ:

dežele v razvoju
razvoj dogodkov
duhovni razvoj
nova pot razvoja

kraje rozwijające się
rozwój wydarzeń/wypadków
rozwój duchowy
nowa droga rozwoju

RDEČ:

rdeč kot kuhan rak
rdeči petelin
rdeči planet
rdeči telefon
rdeča svetilka
rdeča četrť
boji med rdečo in belo rožo
rdeča preproga

czerwony jak rak/burak
czerwony kur
czerwona planeta /*Mars*/
czerwony telefon
czerwona latarnia
dzielnica czerwonych latarni
wojna dwóch róż
czerwony dywan

REBRO:

suh, da bi mu lahko rebra preštel
Adamovo rebro

chudy, że mu można żebra policzyć
żebro Adama

REČI:

ni rekel niti besede
če si rekel a, reci tudi b
oni še niso rekli zadnje besede
samo še eno reci, pa te udarim
reči komu kaj v obraz
lažje reči kot storiti
nikoli ne reci nikoli

nie powiedział ani słowa
powiedziałeś A, powiedz B
jeszcze nie powiedzieli ostatniego słowa
jeszcze słowo, a dostaniesz /uderzę cię/
powiedzieć coś komuś w twarz/oczy
łatwo powiedzieć, trudniej zrobić
nigdy nie mów nigdy

RED:

red je pol življenja
red mora biti
nesreče so na dnevnem redu
iti v gosjem redu

porządek duszą wszystkiego
porządek musi być
wypadki są na porządku dziennym
iść gęsiego

RESNICA:

gola resnica
zgodovinska resnica
znanstvena resnica
resnica v oči bode
biti resnici najbližje
konči je prišla resnica na dan
nadčasna resnica
čista resnica
absolutna resnica
zrno resnice
bridka resnica
izkriviti resnico
resnica mora na dan
pogledati resnici v oči
resnico govorijo norci, otroci in pijanci
ura resnice

naga prawda
historyczna prawda
prawda naukowa
prawda w oczy kole
być najbliżej prawdy
w końcu prawda wyszła na jaw/na wierzch
ponadczasowa prawda
czysta prawda
absolutna prawda
ziarno/ziarenko prawdy
gorzka prawda
nagiąć prawdę
prawda musi wyjść na jaw
spojrzeć prawdzie w oczy
dzieci i głupcy mówią prawdę
godzina prawdy

REZATI:

rezati ovinek
kriki režejo tišino

ściąć zakręt
krzyki przeszywają ciszę

RIBA:

riba pri glavi smrdi
zdrav kot riba
velika riba

ryba psuje się od głowy
zdrów jak ryba
gruba ryba /o wysokim postawionym człowieku/

RIT:

lesti komu v zadnjico/rit
s tem si lahko rit obrišeš
vzdigniti rit
bati se za svojo rit
dobiti jih po riti

lizać komuś tyłek/dupę
możesz to sobie wsadzić w/wytrzeć tym dupę
ruszyć dupę
bać się o własną dupę
dostać w dupę/po dupie

RODITI (SE):

ta misel se je rodila v njegovu glavi
rodil se je pod srečno zvezdo
roditi se na novo
tresla se je gora, rodila se je miš
on je rojen za pilota

ta myśl zrodziła się w jego głowie
urodził się pod szczęśliwą gwiazdą
ponownie się narodzić
z dużej chmury mały deszcz
to urodzony pilot

ROKA:

braniti se z golimi rokami
 dvigniti roko proti komu
 delo mu gre od rok
 gledati komu pod roke
 potrebovati delavne roke
 prehajati iz rok v roke
 blago iz druge roke
 iz prve roke
 vzela je stvar v roke
 iztrgati iz rok smrti
 otrok je v dobrih rokah
 roka pravice
 biti podaljšana roka
 biti pri roki
 biti od rok
 zanj dam roko v ogenj
 umiti si roke
 izpustiti zmago iz rok
 trgovci so si meli roke
 gre jim na roko/roke
 ukrade, kar mu pride pod roko
 pasti v roke policiji
 zaprositi za roko
 to podpišem z obema rokama
 on je njegova desna roka
 imeti dve levi roki
 politika močne roke
 ostal je praznih rok
 imeti polne roke dela
 sprejeti z odprtimi rokami
 dati komu proste roke
 na svojo roko
 imeti zvezane roke
 vladati z železno roko
 biti na dosegu roke
 roka roko umije
 če mu prst ponudiš, pa roko z(a)grabi
 preštejeti na prste ene roke
 boljši je vrabec v roki kakor golob na strehi

RUDNIK:

rudnik informacij
 rudnik znanja

RUMEN:

rumeni kontinent
 rumeni angeli
 rumeni pas
 rumeni mediji

SEDETI:

sedeti na milijonih
 sedeti na sodu smodnika
 sedeti na dveh stolih
 žagajo si vejo, na kateri sedijo
 sedeti po turško
 sedeti (kakor) na iglah/trnih
 bolje slabo sedeti kot dobro stati
 sedeči poklic

broniti się gołymi rękami
 podnieść rękę na kogoś
 praca pali mu się w rękach
 patrzeć komuś na ręce.
 potrzebować rąk do pracy
 przechodzić z rąk do rąk
 towar z drugiej ręki
 z pierwszej ręki
 wziął sprawę w swoje ręce
 wyrwać ze szponów śmierci
 dziecko jest w dobrych rękach
 ręka sprawiedliwości
 być przedłużoną ręką /czyjąś/
 być pod ręką
 nie być po drodze /być daleko/
 dam sobie za niego rękę uciąć
 umyć ręce /od czegoś/
 wypuścić zwycięstwo z rąk
 handlarze zacierali ręce
 idzie im na rękę
 ukradnie, co mu wpadnie pod rękę
 wpaść w ręce policji
 poprosić o rękę
 podpisuję się pod tym obiema rękami
 on jest jego prawą ręką
 mieć dwie lewe ręce
 rządy twardej/silnej ręki
 został z pustymi rękami
 mieć pełne ręce roboty
 przyjąć z otwartymi rękami
 dać komuś wolną rękę
 na własną rękę
 mieć związane ręce
 rządzić żelazną ręką
 być w zasięgu ręki
 ręka rękę myje
 dasz mu palec, weźmie rękę
 policzyć na palcach jednej ręki
 lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu

kopalnia informacji
 kopalnia wiedzy

żółty kontynent
 pomoc drogowa
 wydzielony pas dla autobusów
 żółta prasa /brukowa/

siedzieć na milionach/forsie
 siedzieć na beczce prochu
 siedzieć na dwóch stołkach
 piłują gałąź, na której siedzą
 siedzieć po turecku
 siedzieć jak na szpilkach
 lepiej źle siedzieć, niż dobrze stać
 siedząca praca

SEKIRA:

izkopati bojno sekiro
zakopati bojno sekiro

wykopać topór wojenny
zakopać topór wojenny

SEN

spati večni sen
sen mu lega na oči
ameriški sen

spać/spoczywać wiecznym snem
sen mu mruży oczy/splywa na powieki
amerykański sen

SENCA:

je le še senca samega sebe
spremlja ga kot senca
bati se lastne sence
vlada v senci

jest tylko cieniem samego siebie
chodzi za nim jak cień
bać się własnego cienia
gabinet cieni

SILA:

na silo
z vso silo
delati s podvojeno silo
z zadnjimi silami
sila volje
gonilna sila
sedma sila
s pozicij sile
višja sila

na siłę
z całej siły
pracować ze zdwojoną siłą
z ostatnich sił
siła woli
siła napędowa
czwarta władza /*medial*/
z pozycji siły
siła wyższa

SIN:

kakršen oče, takšen sin

jaki ojciec, taki syn

SIV:

siva vsakdanjost
siva eminenca
v sivi davnini

szara codzienność
szara eminenca
dawno temu

SKROMNOST:

skromnost je lepa čednost

skromność jest cnotą

SKUHATI:

pojej, kar si skuhal

wypij piwo, któregoś nawarzył

SMEH:

salva smeha
pokati od smeha
bruhniti/planiti v smeh
od smeha se je tolkel po kolenih
ni mi do smeha
umirati od smeha

salwa śmiechu
pękać ze śmiechu
wybuchnąć śmiechem
zrywał boki ze śmiechu
nie jest mi do śmiechu
umierać ze śmiechu

SMEJATI (SE):

kdo se zadnji smeje, se najslajše smeje
smejati se v brk

ten się śmieje, kto się śmieje ostatni
śmiać się pod wąsem

SMISEL:

smisel za humor
izgubiti smisel za čas
v pravem smislu besede
v širšem smislu besede

poczucie humoru
stracić poczucie czasu/ rachubę czasu
we właściwym słowa znaczeniu
w szerszym słowa znaczeniu

SMODNIK:

sedeti na sodu smodnika

siedzieć na beczce prochu

SMRT:

hvaležen ti bom do smrti
bled kot smrt
gledati smrti v obraz
obsojen na smrt
iti v smrt za domovino
poslati koga v smrt
boriti se s smrtjo
igrati se s smrtjo
bela smrt
mokra smrt

będę ci wdzięczny do końca życia
blady jak trup
patrzeć śmierci w oczy
skazany na śmierć
umrzeć za ojczyznę
wysłać kogoś na /pewną/ śmierć
walczyć ze śmiercią
grać ze śmiercią
śmierć pod śniegiem/lawiną
śmierć pod wodą/pod falami/

SODNIK:

kjer ni tožnika, ni sodnika

gdzie nie ma adwokata, nie ma też sędziego

SOLZA:

solze sreče
solze jeze
topiti se v solzah
zgodovina pisana s solzami
grenke solze
krokodilje/krokodilove solze
dolina solz
čist kot solza
debele solze

łzy szczęścia
łzy gniewu
tonąc w łzach
historia pisana łzami
gorzkie łzy
krokodyle łzy
padół łez
czysty jak łza
wielkie łzy

SONCE:

dežela vzhajajočega sonca
najsrečnejši človek pod soncem
nič (ni) novega pod soncem
za dežjem sonce sije

kraj wschodzącego słońca
najszczęśliwszy człowiek pod słońcem
nic nowego pod słońcem
po burzy (zawsze) wychodzi słońce

SOVRAŽNIK:

javni sovražnik
tega ne privoščim niti največjemu sovražniku
sovražnik številka ena
nevidni sovražnik

wróg publiczny
nie życzę tego największemu wrogowi
wróg numer jeden
niewidzialny wróg

SPANEC

najboljše zdravilo je spanec
sladek spanec

sen jest najlepszym lekarstwem
słodki sen

SPATI:

kakor si boš postlal, tako boš spal
spati kot jazbec
spati kot klada
spati kot otrok
spati kot ubit
spati na lovorikah
hoditi s kokošmi spati
spati spanje pravičnega
nesreča nikoli ne spi
kdor spi, ne greši

jak sobie pościelesz, tak się wyśpisz
spać jak suseł
spać jak kłoda
spać jak niemowlę
spać jak zabity
spoczywać na laurach
chodzić spać z kurami
spać snem sprawiedliwego
licho nie śpi
kto śpi, nie grzeszy

SPOMIN:

če me spomin ne vara
imeti kratek spomin
v njem so oživeli spomini
bled spomin

o ile mnie pamięć nie myli
mieć krótką pamięć
odżyły w nim wspomnienia
blade wspomnienie

reka spominov
morje spominov
za spomin

rzeka wspomnień
morze wspomnień
na pamiątkę

SPREHOD:

vesoljski sprehod
zgodovinski sprehod
sprehod v preteklost
sprehod skozi čas
literarni sprehod

spacer kosmiczny
spacer przez historię
spacer w przeszłość
spacer w czasie
spacer po literaturze

SPREMEMBA:

veter sprememb

wiatr zmian

SRAJCA:

navada je železna srajca
rjave srajce
črne srajce

przyzwyczajenie jest drugą naturą
brunatne koszule /*naziści*/
czarne koszule /*włoscy faszyści*/

SRCE:

nositi otroka pod srcem
poslušati glas srca
skrivnosti srca
govoriti z grenkobo v srcu
srce se ji je paralo, ko je odhajal
osvojil si je njeno srce
izvoljenka njegovega srca
iz vsega srca
z vsem srcem
srce mu za drugo bije
od žalosti ji je počilo srce
namesto srca ima kamen
težek kamen se mu je odvalil od srca
imeti dobro srce
z lahkim srcem
ravnati se po logiki srca
česar polno je srce, o tem usta rada govore
daleč od oči, daleč od srca
lomilec ženskih src

nosić dziecko pod sercem /*być w ciąży*/
słuchać głosu serca
sekrety serca
mówić z goryczą w sercu
serce jej się kroilo, kiedy odchodził
zdobył jej serce
wybranka jego serca
z całego serca
z całym sercem
jego serce bije dla innej
ze smutku pękło jej serce
ma kamień zamiast serca
spadł mu kamień z serca
mieć dobre serce
z lekkim sercem
kierować się sercem
co na sercu, to na języku
czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal
pogromca kobiecych serc

SREBRO:

živo srebro
govoriti je srebro, molčati pa zlato

1. rtęć 2. żywe srebro /*o dziecku*/
mowa jest srebrem, milczenie złotem

SREČA:

črepinje prinašajo srečo
sreča je na strani neumnih
sreča je opoteča
vsak je svoje sreče kovač
sreča se mu je nasmehnila
poskusiti srečo
kolo sreče se obrača
sreča v igri, nesreča v ljubezni

stłuczone szkło przynosi szczęście
głupi ma zawsze szczęście
szczęście i szkło tłuką się łatwo
każdy jest kowalem własnego losu
uśmiechnęło się do niego szczęście
spróbować szczęścia
fortuna kołem się toczy
szczęście w grze, nieszczęście w miłości

SREDINEC:

pokazati sredinec

pokazać środkowy palec

SREDSTVO:

namen posvečuje sredstvo

cel uświęca środki

STATI 1:

to ga bo še drago stalo
te besede te lahko stanejo službo

to go będzie drogo kosztować
te słowa mogą cię kosztować pracę

STATI 2:

odkar svet stoji
stati na lastnih nogah
stati na trhljih/majavih nogah
trno/z obema nogama stati na zemlji
stati s prekrižanimi rokami
skušali so izvedeti, kdo stoji za njim
komaj še stojim na nogah

od zarania dziejów
stać na własnych nogach
stać na glinianych nogach
twardo stąpać po ziemi
stać z założonymi rękami
próbowali się dowiedzieć, kto za nim stoi
padam z nóg /ze zmęczenia/

STEKLO:

umakni se, saj nisi iz stekla

odsuń się, nie jesteś przezroczysty

STENA:

stena predsodkov
stena nezaupanja
stene imajo ušesa
pritisniti nekoga ob steno
med štirimi stenami
gole stene
obraz kot stena
bled kakor stena/kreda

mur uprzedzeń
mur braku zaufania
ściany mają uszy
przyprzeć/przycisnąć kogoś do muru
w czterech ścianach
gole ściany
kamienna twarz
blady jak ściana

STISKATI (SE):

stiskati pas
žalost jim je stiskala grlo

zaciskać pasa
smutek ścisnął im gardło

STOL:

električni stol
vroči stol

krzesło elektryczne
gorące krzesło

STOLP:

stolp dima

słup dymu

STORITI (SE):

milo se mu je storilo pri srcu
črna tema se mu je storila pred očmi
kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri
dvakrat premisli, enkrat stori
ne stori drugemu tega, česar nočeš, da drugi storijo tebi
lažje reči kot storiti

zrobiło mu się ciepło na sercu
zrobiło mu się ciemno przed oczami
co możesz zrobić dzisiaj, nie odkładaj na jutro
najpierw pomyśl, potem zrób
nie czyń drugiemu, co tobie niemiłe
łatwo powiedzieć, trudniej zrobić

STREHA:

ostati brez strehe nad glavo
živijo pod skupno streho
o tem čivkajo že vrabci na strehah
vzeti koga pod streho
streha sveta
boljši je vrabec v roki kakor golob na strehi

zostać bez dachu nad głową
żyją pod jednym dachem
już o tym ćwierkają wróble na dachu
wziąć kogoś pod swój dach
dach świata /Mont Everest/
lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu

STRIC:

stric iz Amerike

wujek z Ameryki

STROJ:

delati kot stroj

pracować jak maszyna.

STVAR:

vsaka slaba stvar je za nekaj dobra

nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło

SVET (rzecz.):

star kot svet
sedmo čudo sveta
državljan sveta
široki svet
okno v svet
tretji svet
ves svet
zaradi tega se svet ne bo podrl
sveta ne boš spremenil
biti odrezan od sveta
požvižgam se na ves svet
tega ne dam za cel svet
spraviti koga na oni svet
konec sveta
na konec sveta bi šel za njo
jutri bodo oči sveta obrnjene v Beograd
hiše ne proda za nič na svetu
denar je sveta vladar
pogumnim pripada svet
fotografija je obkrožila svet

stary jak świat
siódmy cud świata
obywatel świata
szeroki świat
okno na świat
trzeci świat
(*przen.*) cały świat
świat się (przez to) nie zawali
świata nie zmienisz
być odcięty od świata
mam wszystko w nosie
nie dam/oddam tego za żadne skarby świata
wyprawić kogoś na tamten świat
koniec świata
poszedł by za nią na koniec świata
jutro oczy świata będą zwrócone na Belgrad
nie sprzeda domu za nic na świecie
pieniądz rządzi światem
do odważnych świat należy
zdjęcie obleciało świat

SVET (przym.):

sveti oče
delati se svetega
sveti mir
sveta resnica
biti sveto prepričan

Ojciec Święty
udawać świętego
święty spokój
święta prawda
być święcie przekonany

SVETEL:

edini svetli žarek v njegovem življenju
njegovo ime je s svetlimi črkami zapisano v zgodovini

jedyny promień/promyk światła w jego życiu
jego nazwisko zapisało się złotymi literami w historii

imeti svetle in temne strani
svetli trenutki življenja

mieć jasne i ciemne strony
jasne chwile w życiu

SVINČEN:

imeti svinčene noge
svinčeni oblaki
svinčena tišina
svinčen molk
svinčeno ozračje
svinčeno nebo

mieć nogi jak z ołowiu
ołowiane chmury
ołowiana cisza
ołowiane milczenie
ołowiana atmosfera
ołowiane niebo

ŠČIT:

človeški ščit

żywa tarcza

ŠOLA:

nobene šole nima
dijak je letel iz šole
šola življenja
človek stare šole
šola v naravi
izkušnje so najboljša šola

nie ma żadnej szkoły /*nie ukończył*
uczeń wyleciał ze szkoły
szkoła życia
człowiek starej szkoły
zielona szkoła
doświadczenie jest najlepszym nauczycielem

ŠTEVILKA:

sovražnik številka ena

wróg numer jeden

TEČI:

življenje teče dalje
čas teče
denar teče v blagajno
laže, kot pes teče
vino je teklo v potokih
biti z dogodki na tekočem

życie toczy się dalej
czas biegnie/płynie
pieniądze płyną do kasy
łże jak pies, kłamie jak z nut
wino lało się strumieniami
być na bieżący z wydarzeniami

TEDEN:

medeni tedni
zakonca imata tihi teden

miesiąc miodowy
mażonkowie mają ciche dni

TEK:

volčji tek
tek pride z jedjo

wilczy apetyt
apetyt rośnie w miarę jedzenia

TELEFON:

rdeči telefon

czerwony telefon

TEORIJA:

teorija zarote

teoria spiskowa

TIR:

življenje se vrača v normalni tir
postaviti koga na stranski tir

życie (po)wraca w normalne/swoje tory
odstawić kogoś na boczny tor

TIŠINA:

vas se je pogreznila v tišino
globoka tišina
gluha tišina
grobna tišina
mrtva tišina
tišina pred nevihto
radijska tišina
svinčena tišina

wieś pogrążyła się w ciszy
głęboka cisza
głucha cisza
grobowa cisza
martwa cisza
cisza przed burzą
cisza w eterze
ołowiana cisza

TOČKA:

mrtva točka
bela točka

martwy punkt
(*sport.*) wapno, jedenastka

TOK:

plavati proti toku
plavati s tokom

płynąć pod prąd /*nie tak jak większość*/
płynąć z prądem /*jak większość*/

TOVARNA:

tovarna sanj
tovarna smrti

fabryka marzeń /*Hollywood*/
fabryka śmierci /*o obozach koncentracyjnych*/

TREBUH:

govoriti iz trebuha
letalo je pristalo na trebuhu

mówić brzuchem
samolot wylądował na brzuchu

TRENUTEK:

zgodovinski trenutek
v sedanjem trenutku
od trenutka do trenutka
nima mirnega trenutka
v prvem trenutku
prišel je njegov veliki trenutek
zadnje trenutke življenja

historyczna chwila
w chwili obecnej
z każdą chwilą.
nie ma chwili spokoju
w pierwszej chwili
nadeszła jego wielka chwila
ostatnie chwile życia

TRG: črni trg	czarny rynek
TRGOVINA: trgovina z belim blagom	handel żywym towarem
TRSKA: kjer se seka, letijo trske	gdzie drwa rąbią, tam wióry lecą
TRUPLO: iti/stopati preko trupel samo preko mojega trupla	iść po trupach do celu po moim trupie
UGANKA: on je zame velika uganka to je za mnoge uganka	on jest dla mnie wielką zagadką to dla wielu jest zagadką
UGLEDATI: knjiga je ugledala beli dan	książka ujrzała światło dzienne
UHO: melodija gre v uho povedati na uho zaljubiti se do ušes ni mogla verjeti lastnim/svojim ušesom nastavila uho poslušati samo z enim ušesom poslušati samo s pol ušesa stene imajo ušesa dati za uho pri enem ušesu mu gre noter, pri drugem ven sedeti na ušesih vrč hodi toliko časa po vodo, dokler se ne razbije	melodia wpada w ucho powiedzieć na ucho zakochać się po uszy nie mogła uwierzyć własnym uszom nastawić uszu słuchać na pół ucha słuchać na pół ucha ściany mają uszy dać po nosie jednym uchem wejdzie, drugim wyjdzie puszczać mimo uszu póty dzban wodę nosi, póki się ucho nie urwie
ULICA: zbuditi celo ulico jezik ulice slepa ulica zabresti v slepo ulico vzgajala ga je ulica študenti so šli na ulice	obudzić całą ulicę język ulicy ślepa uliczka zabrnąć w ślepią uliczkę wychowywała go ulica studenci wyszli na ulice
UMETNOST: umetnost zaradi umetnosti	sztuka dla sztuki
UMRETI: umreti za domovino umreti od smeha ljubezen je umrla	polec za ojczyznę pęknać ze śmiechu miłość wygasła
UPANJE: iskra upanja žarek upanja zadnje upanje staviti upanje na koga/v koga upanje umira/umre zadnje pokopati upanje	iskierka nadziei promyk nadziei ostatnia nadzieja pokładać w kimś nadzieję nadzieja umiera ostatnia pogrzebać nadzieję

URA:

ure in ure
švicarska ura
takoj je vedel, koliko je ura
ure so mu štetne
človek ne ve ne ure ne dneva
dvanajsta ura jim bije
zdaj bije naša ura
odbila mu je zadnja ura
priznati kaj v svoji slabi uri
ura strahov
rana ura — zlata ura

godzinami
szwajcarski zegarek
wyczuł pismo nosem
jego godziny są policzone
człowiek nie zna dnia ani godziny
jest za pięć dwunasta /ostatnia chwila/
wybiła nasza godzina
wybiła jego ostatnia godzina
przyznać się do czegoś w chwili słabości
godzina duchów
kto rano wstaje, temu pan Bóg daje

USODA:

tako je odločila usoda
usoda ga preganja
ironija usode
orodje usode
sprijazniti se z usodo
usodi ne ubežiš
boljša usoda je doletela novi film...
preklinjati usodo
usoda se je poigrala z njim
izzivati usodo
prepustiti koga usodi
vzeti usodo v svoje roke
zapečatiti usodo
zla usoda

los tak chciał/sprawił
los/pech go prześladowuje
ironia losu
narzędzie losu
pogodzić się z losem
przed przeznaczeniem nie uciekniesz
lepszy los spotkał nowy film...
przeklinać los
los z niego zadrwił
kusić los
pozostawić kogoś na pastwę losu
wziąć los w swoje ręce
przypeczętować los
niedola

USPEH:

uspeh ima veliko očetov

sukces ma wielu ojców

USTVARITI (SI):

ustvariti iz nič

zrobić coś z niczego

VAJA:

vaja dela mojstra

trening czyni mistrza

VAL:

našel je smrt v valovih
zeleni val

znalazł śmierć w falach
zielona fala

VARATI (SE):

videz vara
varati samega sebe

pozory mylą
oszukiwać samego siebie

VAS:

globalna vas

globalna wioska

VEDETI:

naj ne ve levica, kaj dela desnica
to ve vsak otrok
ni vedel kam s časom
dati vedeti
ve, kaj hoče
več glav več ve
drži se kot bi bil ne vem kdo

nie wie lewica, co robi prawica
to wie każde dziecko
nie wiedział, co zrobić z czasem
1. dać znać 2. dać do zrozumienia
wie, czego chce
co dwie głowy, to nie jedna
zachowuje się, jakby był nie wiadomo kim

VEJA:

prost kot ptiček na veji

wolny jak ptak

VELIK:

strah ima velike oči
velike ribe male žro
pojesti vso modrost z veliko žlico
velik otrok
veliko platno

strach ma wielkie oczy
wielkie ryby jedzą małe ryby
pożądać wszystkie rozumy
duże dziecko
wielki ekran

VERA:

vera gore premika
v dobri veri

wiara przenosi góry
w dobrej wierze

VESELITI (SE):

veseliti se kot otrok
veseliti se zdravja
ne veseli se prezgodaj

cieszyć się jak dziecko
cieszyć się zdrowiem
nie mów hop, dopóki nie przeskoczysz

VESELJE:

deljeno veselje je dvojno veselje

radość dzielona z kimś jest podwójną radością

VEST:

vest mu ni dala miru
glas vesti
vest grize
biti brez vesti
imeti čisto vest
imeti umazano vest
imeti kaj na vesti
imeti koga na vesti
mirna vest je najboljše vzglavje

sumienie nie dało mu spokoju
głos sumienia
sumienie gryzie
być bez sumienia
mieć czyste sumienie
mieć nieczyste sumienie
mieć coś na sumieniu
mieć kogoś na sumieniu
najlepszą poduszką jest spokojne sumienie

VETER:

vedeti od kod veter piha
proti vetru
boriti se z mlini na veter
kdor seje veter, bo žel vihar
veter sprememb
metati denar v veter

wiedzieć, skąd wiał wiatr wieje
pod wiatr
walczyć z wiatrakami
kto sieje wiatr, zbiera burzę
wiatr zmian
wyrzucać pieniądze w błoto

VIDETI:

videti na lastne oči
videl je že pol sveta
česa takega svet še ni videl
videti le denar
vse vidi in vse sliši
vse vidi črno
hitro je videl, koliko je ura
nočem te več videti
zaradi dreves ne vidi gozda

widzieć na własne oczy
widział już pół świata
czegoś takiego świat nie widział
widzieć tylko pieniądze
wszystko widzi i wszystko słyszy
wszystko widzi w czarnych barwach
wyczuł pismo nosem
nie chcę cię więcej widzieć
im dalej w las, tym więcej drzew

VIDEZ:

videz vara

pozory mylą

VINO:

v vinu je resnica

w winie jest prawda/wino rozwiązuje języki

VLADATI:

deli in vladaj!
vladati z jezikom

dziel i rządź!
władać językiem

VLOGA:

to ne igra nobene vloge

to nie gra (żadnej) roli

VODA:

živeti ob kruhu in vodi
vihar v kozarcu vode
še dosti vode bo preteklo, preden
počutiti se kot riba v vodi
ni ne krop ne voda
vrč hodi toliko časa po vodo, dokler se ne razbije
tiha voda bregove dere
kri ni voda

żyć o chlebie i wodzie
burza w szklance wody
jeszcze dużo wody musi upłynąć, żeby...
czuć się jak ryba w wodzie
ni pies, ni wydra
póty dzban wodę nosi, póki się ucho nie urwie
cicha woda brzegi rwie
krew nie woda

VOJNA:

strahote vojne
hladna vojna
psihološka vojna

grozy wojny
zimna wojna
wojna psychologiczna

VOL:

lačen, da bi vola pojedel

tak głodny, że zjadłby konia z kopytami

VOLJA:

kjer je volja, je tudi pot
do mile volje
iz dobre volje
iz proste volje
iz svoje volje
znamenje dobre volje
svobodna volja

gdzie chęć, tam i droga
do woli */ile tylko zapragniesz, zechcesz/*
z dobrej woli
z wolnej woli
z własnej woli
znak dobrej woli
wolna wola

VOLK:

volk samotar
lačen kot volk
volk je sit in koza cela
morski volk
volk v ovčji koži
mi o volku, volk iz gozda
človek človeku volk
kdor se z volkovi družī, mora z njimi tuliti

wilk samotnik
głodny jak wilk
wilk jest syty i owca cała
wilk morski
wilk w owczej skórze
o wilku mowa, a wilk tu
człowiek człowiekowi wilkiem
jeśli wejdiesz między wrony, musisz krakać
tak jak one

VONJ:

vonj svobode

zapach wolności

VOZEL:

gordijski vozēl

węzeł gordyjski

VOZNIK:

nedeljski voznik

niedzielny kierowca

VPRAŠATI:

kdor vpraša, ne zaide

kto pyta, nie błądzi

VRAG:

skleniti z vragom pogodbo za dušo
pogodba z vragom
poslati koga k vragu
iti k vragu
vrag ga je obsedel
slikati vraga bolj črnega, kot je v resnici

zaprzedać duszę diabłu
pakt z diabłem
posłać kogoś w diabły
iść do diabła
diabeł w niego wstąpił
nie taki diabeł straszny, jak go malują

VRANA:

bela vrana
sita vrana lačni ne verjame
vrana vrani oči ne izkljuje

biały kruk
syty głodnego nie zrozumie
kruk krukowi oka nie wykole

VRATA:

pokazati komu vrata
zapreti vrata pred nosom
hoditi od vrat do vrat
zima trka na vrata
postaviti koga pred vrata
gledati kakor tele v nova vrata
za zaprtimi vrati

pokazać komuś drzwi
zamknąć drzwi przed nosem
chodzić od drzwi do drzwi /*po domach*/
zima puka do drzwi
wyrzucić kogoś za drzwi
patrzeć jak cielę na malowane wrota
za zamkniętymi drzwiami

VREČA:

kupiti mačka v vreči

kupić kota w worku

VREČI:

vreči v zrak
to je vrglo senco na vse
vreči na koga sum
vreči karte na mizo
vreči komu rokavico
vreči iz službe
vreči denar skozi okno
vreči koga na cesto
vreči v koš
vreči se v beg
vreči se okrog vratu
vreči hrano vase

wysadzić w powietrze
to rzuciło cień na wszystkich
rzucić na kogoś podejrzenie
wyłożyć karty na stół
rzucić komuś rękawicę
wyrzucić z pracy
wyrzucić pieniądze w błoto
wyrzucić kogoś na bruk/na ulicę
wyrzucić do kosza
rzucić się do ucieczki
rzucić się na szyję
rzucić się na jedzenie

VREME:

aprilsko vreme

kwiecień-plecień

VRH:

sestaneč na vrhu
odd vrha do tal
biti na vrhu

spotkanie na szczycie
od stóp do głów
być na szczycie

VRNITI (SE):

vrniti z obrestmi vred
vrniti komu milo za drago
vrniti se na gledališke deske

zwrócić z nawiązką
odpłacić komuś pięknym za nadobne
wrócić na deski teatru

VRTNICA:

ni vrtnice brez trnja

nie ma róży bez kolców

VSAKDANJI:

vsakdanji kruh

chleb powszedni

VSTATI:

vstati od mrtvih
vstati z levo nogo
vstal mu je dvom

zmarłychwstać
wstać lewą nogą
nabrał wątpliwości

VZETI:

besedo mi je vzel iz ust
vzeti pod drobnogled
vzeti na znanje
vzeti koga pod streho
te podatke je treba vzeti z rezervo
vzeti besedo nazaj

wyjął mi (to słowo) z ust
(*przen.*) wziąć pod lupę
przyjąć do wiadomości
wziąć kogoś pod dach
te dane trzeba brać z rezerwą
cofnąć (dane) słowo

ZAČETEK:

od začetka do konca

od początku do końca

ZAČETI:

enkrat je treba začeti
začeti znova

kiedyś trzeba zacząć
zacząć od nowa

ZADEVA:

srčne zadeve

sprawy sercowe

ZADNJI:

zadnji bodo prvi

ostatni będą pierwszymi

ZAKON:

luknja v zakonu
varuh zakona
držati se črke zakona
skregati se z zakoni
zakon džungle
zakon močnejšega
zakon je zakon
postaviti koga izven zakona

luka w prawie
stróż prawa
trzymać się litery prawa
popaść w konflikt z prawem
prawo dżungli
prawo silniejszego
prawo jest prawem
wyjąć kogoś spod prawa

ZAPOR:

gniti v zaporu

gnić w więzieniu

ZAPRETI:

zapreti vrata pred nosom
zaprt krog
za zaprtimi vrati

zatrzasnąć/zamknąć drzwi przed nosem
błędne koło
za zamkniętymi drzwiami

ZAPUSTITI:

ti dogodki so zapustili trajne sledove
sreča ga je zapustila

te wydarzenia pozostawiły trwałe ślady
opuściło go szczęście

ZAVESA:

dimna zavesa
żelazna zavesa

zasłona dymna
żelazna kurtyna

ZDRAVILO:

proti neumnosti ni zdravila
najboljše zdravilo je spanec

na głupotę nie ma lekarstwa
sen jest najlepszym lekarstwem

ZDRAVITI:

bolje je preprečiti kot zdraviti
zdraviti mačka

lepiej zapobiegać niż leczyć
leczyć kaca

ZDRAVJE:

plačati z zdravjem

przyplacić zdrowiem

ZELEN:

zeleni val
prižgati zeleno luč za kaj
zeleno miza
zeleno zlato
zeleno karta
zeleno meja
zeleni otok

zielona fala /w motoryzacji/
dać zielone światło na coś
zielony stół
chmiel
zielona karta
zielona granica
zielona wyspa /Irelandia/

ZEMLJA:

star kot zemlja
naj mu bo lahka zemlja
pasti v rodovitno zemljo
stopiti z oblakom na zemljo
trdno stati na zemlji
izravnati kaj z zemljo
mati zemlja
izbrisati kaj z lica/obličja zemlje
sol zemlje
narediti komu pekel na zemlji
raj na zemlji
najraje bi se v zemljo udril
izginil je, kot bi ga zemlja požrla

stary jak świat
niech mu ziemia lekka będzie
paść na podatny grunt
spaść z obłoków na ziemię
twardo stąpać po ziemi
zrównać coś z ziemią
matka ziemia
zmieść coś z powierzchni ziemi
sól ziemi
zgotować komuś piekło na ziemi
raj na ziemi
najchętniej zapadłby się pod ziemię
zaginał, jakby zapadł się pod ziemię

ZGODAJ:

kdor zgodaj vstaja, mu kruha ostaja

kto rano wstaje, temu pan Bóg daje

ZGODBA:

to je že druga zgodba

to jest (już) inna historia

ZGODOVINA:

zgodovina je napisana s krvjo
tek zgodovine
delati zgodovino
preiti v zgodovino
list zgodovine
spremeniti tok zgodovine
smetišče zgodovine

historia krwią pisana
bieg historii
tworzyć historię, pisać historię
przejąć do historii
karta historii
zmienić bieg historii
śmietnik historii

ZGODOVINSKI:

zgodovinska odločitev
zgodovinska resnica

historyczna decyzja
prawda historyczna

ZLAT:

zlato pravilo
obljubiti zlate gradove
to je zlatega denarja vreden delavec
zlata mladina
zlata mrzlica
imeti zlate roke
zlata sredina
zlato runo

złota reguła
obiecować/obeć złote góry
to pracownik na wagę złota
złota młodzież
gorączka złota
mieć złote ręce
złoty środek
złote runo

ZLATO:

črno zlato
ta človek je vreden (suhega) zlata
zeleno zlato
govoriti je srebro, molčati pa zlato
ni vse zlato, kar se sveti
olimpijsko zlato

czarne złoto /ropa lub węgiel/
ten człowiek jest na wagę złota
chmiel
mowa jest srebrem, milczenie złotem
nie wszystko złoto, co się świeci
złoto olimpijskie /złoty medal na olimpiadzie/

ZLO:

manjše zlo
nujno zlo

mniejsze zło
zło konieczne

ZMAGA:

izpustiti zmago iz rok
Pirova zmaga
gladka zmaga

wypuścić zwycięstwo z rąk
pyrrusowe zwycięstwo
gładkie zwycięstwo

ZNANEC:

star znanec policije

stary znajomy policji

ZOB:

stisniti zobe
pokazati zobe
oborožiti se do zob
cediti besede skozi zobe
držati jezik za zobmi
zob časa
podarjenemu konju se ne gleda na zobe
oko za oko, zob za zob

zaciśnąć zęby
pokazać pazurki
uzbroić się po zęby
cedzić słowa przez zęby
trzymać język za zębami
zęb czasu
darowanemu koniowi nie zagłada się w zęby
oko za oko, ząb za ząb

ZRAK:

viseti v zraku
dihati isti zrak
zleteti v zrak

wisiec w powietrzu
oddychać tym samym powietrzem
wylecieć w powietrze

ZRNO:

zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača

ziarnko do ziarnka, a zbierze się miarka

ZVEZDA:

tako je bilo zapisano v zvezdah
roditi se pod nesrečno zvezdo

tak było zapisane w gwiazdach
urodzić się pod nieszczęśliwą gwiazdą

ŽELEZEN:

imeti železno zdravje
imeti železne živce
železni ptič
železna disciplina
železen stisk

miec żelazne zdrowie
miec żelazne nerwy/nerwy z żelaza
stalowy ptak /*samolot*
żelazna dyscyplina
żelazny uścisk

ŽELEZO:

kuj železo, dokler je vroče

kuj żelazo, póki gorące

ŽELODEC:

poln želodec nerad študira
ljubezen gre skozi želodec

pełny brzuch nie uczy się chętnie
przez żołądek do serca

ŽENA:

biti blažen med ženami

być rodzyńkiem /*jedynym mężczyzną między kobietami*/

ŽEP:

izdelek polni trgovcem žepe
globoko poseči v žep
imeti zmago v žepu
imeti luknjo v žepu
imeti prazen žep
imeti kačo v žepu
plačati iz svojega žepa

produkt nabija kieszenie handlowcom
uderzyć się po kieszeni
miec zwycięstwo w kieszeni /*pewne*/
miec dziurę w kieszeni
miec pustą kieszeń
miec węża w kieszeni
płacić z własnej kieszeni

poznati kot svoj žep
ta stvar ni za vsak žep

ŽETEV:

brez setve ni žetve
krvava žetev
bogata žetev

ŽIVEC:

odpovedali so mu živci
popustili so mu živci
nimam živcev, da bi to gledal
ohraniti mirne živce
izgubiti živce
iti komu na živce
imeti močne živce
jeklene živce
železne živce
razrahljati živce

ŽIVETI:

samo enkrat živimo
ta portret kar živi
ali živiš na luni?
živeti v oblakih
živeti v senci
človek ne živi samo od kruha

ŽIVLJENJE:

greniti si življenje
igrati se z življenjem
začeti novo življenje
pomlad življenja
jesen življenja
življenje teče dalje
njegovo življenje visi na lasu
spremeniti življenje v pekel
plačati z življenjem
biti v cvetu življenja
šola za življenje
bojevati se na življenje in smrt
teči kot za življenje
kakršno življenje, taka smrt

ŽOGA:

poslati žogo v mrežo
pobrati žogo iz mreže
žoga je okrogla

znać jak własną kieszeń
ta rzecz nie jest na każdą kieszeń

nie ma żniw bez (za)siewu
krwawe żniwo
bogate żniwo/żniwa

nerwy odmówiły mu posłuszeństwa
puściły mu nerwy
nie mam nerwów, żeby na to patrzeć
zachować spokój
stracić nerwy
działać komuś na nerwy
mieć mocne nerwy
stalowe nerwy/nerwy ze stali
żelazne nerwy/nerwy z żelaza
zszargać nerwy

raz się żyje
ten portret jest jak żywy
spadłeś z Księżyca?
żyć w chmurach/bujać w obłokach
żyć w cieniu
nie samym chlebem człowiek żyje

uprzykrzać sobie życie
igrać z życiem/ze śmiercią.
zacząć nowe życie
wiosna życia
jesień życia
życie toczy się dalej
jego życie wisi na włosku
zamienić życie w piekło
przyplącić życiem
być w kwiecie wieku
szkoła życia
walczyć na śmierć i życie
biec jak o życie
jakie życie, taka śmierć

posłać piłkę do siatki
wyciągnąć piłkę z siatki
piłka jest okrągła